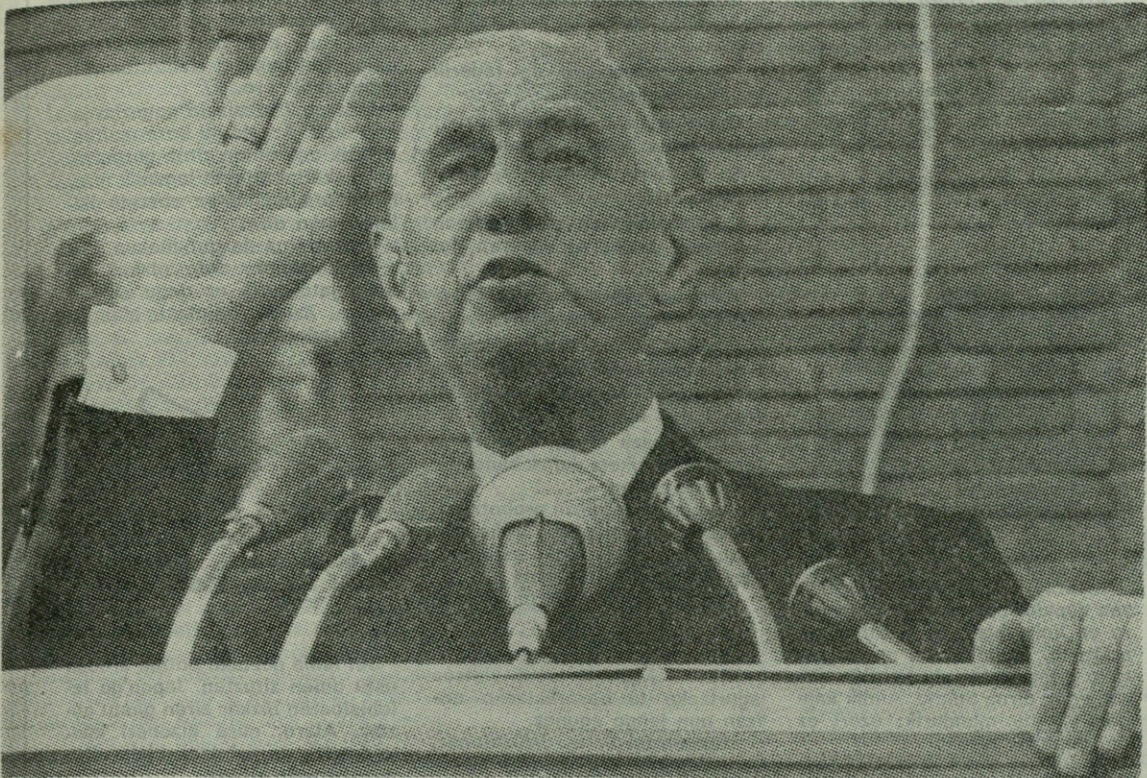

ZERUKO ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 4 PEZETA

Eskualdekatzea dala-ta

"BAIEZKOA EZ BADA, BA NOA" (DE GAULLE)

Gaur bertan Frantziko erriak De Gaulle-k proposatutako Eskualdekatzeari baiezkoa edo ezezkoa emango dio. De Gaulle berak erri osoaren aurrean aitortu duanez, baiezkorik jasotzen ez badu lendakaritza utzi egingo omen du. Ala ote? Begira 5'garren orrian Eskualdekatze onek gure Euskal Erriari erantsiko diona.

AZALETIK...

- Dirudunen artean zurrumurru au dabil: **Irun-go Diru-Etxea Bilbo-ko Diru-Etxeak irentsiko ote-duan** alegia. Lendik ere, Banku onek bere eskutan ditu, Irun-go Bankuaren euneko 25 akzio.
- 1968-garren urte barruan, **531.893 txofer-baimen eskatuak** izan dira. Auetatik **360.019-k** iritxi dute **beril-gidari txartela**. Ikusten denez eunetik irurogeik beren baimena jaso dute.
- **Milan-en, musikalar**i zaarrentzak **atseden-etxe bat ba da**. Etxe au Guisepppe Verdi operagille sonatuak eskeiñi zuan. Gaur, eun musikalar i zaar bizi dira aterpe orretan, irurogei gizakume ta berrogei emakume, ain zuzen. Etxe ori 1902-garren urtean iriki zan.
- **Lerida-ko lurrak** 1968-garren urtean, **250 milloi kilo eman ditu udare, sagar eta mixurketan**. 1971-garren urtean 410 milloi kilo artzeko ustetan dira. Zertan daude gure basarritarrak, Lerida-koen marka gain-tzeko?
- **Apirilleko 14-garrenean** il da **«Aurrerapenerako El-karte»**, (delako «Alianza para el Progreso»). Ibe-roameriketako ordezkari ei Nixon-ek egin zien itzal-dian, Kennedy-k sortutako egitamuari agur egin zion. **Alderdi Errepublikanoko diru-zaleei ametsak baiño geiago gustatzen** zaizkie **sal-erosketako irabaziak**.
- **Lim Pioa, irurogei ta bi urteko mariskala, Mao Tse Tung lendakariaren ondorengo izendatua** izan da. Mao-k irurogei ta amabost urte ditu oraingo. Izen-dapen au nausiki egin da Alderdi Komunistaren IX-garren Batzarrean Txina-n.
- **Fernando de Cossio jaunak, «Real Academia de Bellas Artes» etako betiko bere idazkari-alkia utzi egin du**. Españia-n, iñork eztu onelako alkirik laga-tzen bein ere. Gure arteko gizon batek bere beti-ko kargua uztea, 1898-garren urte ingurutik asita, (Españia-ko koloniak galdu ziranetik), egunkariak eman duten berririk biziena izan da. (Evaristo Acevedo-k YA-n).
- «Tribuna TVE» saillean, sei egunkarietako zuzenda-

riak, (auen artean ziran CORREO ESPAÑOL eta LA VOZ DE ESPAÑA-koa ere), adierazi ziguten, **Albis-tariak egiz eta erantzupidez eman bear zituztela** beren berriak.

- **Italia Europa-ko Diru-Biltzarren Auzitegira deitua izan da**. Erroma-ko Itunbena ausi duala-ta, deitu diote. **Alkoola-ri eman dion babesa**, nunbait, ezta jo-kabide legezkoa.

- **Ipar-Ameriketak bere urteko diru-kontuetan adierazi duanez, Europa ta beste lurralde batzuek, aurrez or-daindu bearko dute zor dutena ameriketako guda-riak kanpoan egiten duten gastua**. Ordainketa au dibisatan egin bearko omen diote Estadu Batuei.

- **Grezia-ko Gobernuak, bere jaiki-aldiaren 21-garren urteburua jaleratzeko, lege zabalagoak eman ditu**, albistarien Legean, biltzeko ta Elkarteen legean eta eskutitz-trikitze ta partidu politiku saialletan; baita «rejenti» kontuan ere.

- **Zerga edo kontribuzioaren berritzea, Gizarte Babe-saren geitzea, ta alde aietan lotsagabetzen ari dan lizunkeriaren kontrako lege berriak izan dira**, Nixon-ek Kongresura, diputaduek aztertze bialduko di-tuan lege-aurrerapenak.

- **Bederatzi urte auzitan ibilli ta gero, San Tropez-ko ondartzan jasoak zeuden iru etxe, lurrera botatze-koak dira**. Etxe auk, inguruko ikuspegia ondatzen omen dute. Oien lekuan, itxuskeri olek kenduta, Pro-ventza-ko etxe-itxura izango duten zazpi landetxe jasoko dituzte. Lengo iru etxeak «Gruyere gaztaiak» izenez ezagunak ziran. Aiek zituzten irurogei etxe-bizitza, **Soraya erregin izanak eta aren antzeko jen-dekerak artzen zituzten udarako**. Ala ere, iru etxeok, Maiazaren lenengo astean bota bearko dituzte.

- **Frantzia-ko Barrurako Ministeritzak gaurko «referen-dum-gastutarako», amazpi milloi t'erd**i frankoren **aurrerapena eskatu du**. M. Lecaunet, demokrata al-derdiaren lendakariak uste duanez, referendum ori berrogei ta amar milloi kostatuko omen da. Orra «alperrikako jolas» ari, ze garesti aterako zaien.

ESKATU:

ZERUKO ARGIA'ren bidez, zure etxera bialduko zaizkizu, zuk nai dituzun liburu ta liburuxka auk:

	Ptak.
☐ 6-garren Paul Aita Santua ta «Il-garren Batikano» Batza-rra» Yurre'tar Yulen A.	90
☐ «Lourdes'ko Ama» - Euskal Meza. P. Francisco de Lazca-no. Donosti'ko Eliz-barrutian loratua.	35
☐ Kontu zarrak eta kontu berriak. Edic. «Apakia».	5

BRUÑO Liburuak

- ☐ **Gazteen Biblia**. F. Hoffmann eta Ondarrabi-ko F'ren itzak, eta A. Zugasti'k euskeratua 250

EUSKALERRIKO BIRA

ANQUETIL IRABAZLE

Guda aurretik ainbeste éxito ta aitamen izan zuan Euskalerriko Txirrindulari-Bira aurten berritu digute eibartarrak. Eta izugarrizko ederki berritu ere. 1935-ko urtean Gino Bartali aundiak irabazi zonetik ez zan gelago. Bira au egin. Ea orra, aurten, eibartarrerri eskerrak irabazle berria. Lau egu-nean Euskalerriko mendi ta ibarretan zear ibilli ondoen Anquetil izan da irabazle ta txapeldun.

Españi-ko azken-erregina il da

Lausana-ko «Ville Fontaine» bere jau-regian il-berria da Españi-ko azken-er-regiña Izandako Bat-tenberg-ko Victoria Eugenia. Inlaterra-ko Victoria erregin aundiaren illoba zan eta amazapi urte zituelarik ezkondu zan Españi-ko erre-ge Alfonso XIII-gar-renarekin. Ogeita bost urte errege-jauregian igaro on-doren, Madrilletik iraitsi-ta desterruan egin ditu oraindaño-ko urteak.

BERTSO BERRIAK
EUSKERA

— 1 —

Begira nago, goitik begira
itxas-ertzeko burruka,
joan-etorrian dabil itxaso,
bultza bultza ta orruka.
Sollean dagon arkaitza jota
orra txiki milla puska;
indar-berrituz ba-dator berriz
arkaitz sendoaren aurka,
noiz-bein purrustan, bestean bare,
pake aundirik ez dauka.

— 2 —

Arkaitz arroa an dago txutik;
eguzkiaren dizditzta,
bere musuan ofetan berriz
itxas geldiazen pitza.
Beregianatu nairikan dabil
txurikeri ta losintxa,
Aperrik!, ez du iruzurtuko
berak uste bezin aixa,
ipurdi latza eskeñiz beti
bere lekuan arkaitza.

— 3 —

Urrengo berriz asarre bizi
irentsi itxaspe leizera,
betiko galdu dala dirudi
urpena, baña... bai zera!
Itxas arroa indarrak aituz
ba-doa geldi, atzera,
arkaitza berriz sekula bezin
arro eguzki artzera,
Euskalerriko goraberaren
irudi bizi, zu zera.

— 4 —

Arkaitz gaxoa! Gau eta egun,
beti or dezu gañean,
itxas arroa txikitu nairik
etengabeko lanean.
Gaur pullustaka, biar pallakuz,
joka asperzen danean,
aurrera ere ala bearko
zedorren betiraunean,
lekeua nai dun etsai gogorra
baitezu aldamenean.

Nork daki noiztik gauden lur on-
[tan?

onezkero zenbat milla
itxas-bazter ta mendi auetan
ote dan illa?
Andik-emendik sartu ziranak
gure ERRI onen billa,
bateko lizar makilla edo
besteko berriz pusilla,
kementsu beti arkitu dute
lurrean eusko mutilla.

— 6 —

Ekaitz gaiztoak zenbat aldiz ez
lertzeko zori zapaldu,
bere mendi ta erri maiteak
su ta garretan kixkaldu?
Gurea ez dan jendea sartu;
gurea urrun bialdu,
alare ekaitz gaiztoa joanda
berriz burua azaldu,
Euskalerriak ez du oraindik
bere nortasunik galdu.

— 7 —

Amaika erri aundiagoak
illak, gero eta lenik,
lur zabalean aitu diranak
utzi gabe aztarrenik.
Saiatuarren ez dute izan
gu ondatzeko kemenik;
onenbeste etsai zitelen mende
mailla urteak joanik,
zergatik ez ote degu galdu
bizia eta izenik?

— 8 —

Izkuntzak gorde gaitu bizirik;
euskal ofarria bera,
betoz itxaso eta ekaitzak
gure burutikan beera.
Andik-emendik, jo bezaigute
etengabeen batera,
dudik ez izan, Euskalerrian
ezpada iltzen euskera,
etsaiak etsai betiraunean;
ERRI bat izango gero!

ATAÑO
Donosti

RESTAURANTE

OR-KONPON

Asarraturik baldin ba-zabiltz...
OR KONPON!
Egualdi txarra egiten dula?...
OR KONPON!
Kaskarrekoa artu dezula?...
OR KONPON!
Umore txarra galtzeko or dezu...
OR KONPON!
Jatetxe ortan bazkaldu-eta...
OR KONPON!!!!

Hotel San Sebastián Etxea

Av. Zumalakarregi, 20
DONOSTIA

FUNCOR, S.C.I.

BENETAKO BASERRITARRAK BEAR DITUTZEN
MAKINAKBIRRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKAEUROPA'KO AUERRERALDEUNI'K ONENAK,
AMENGO NEKAZARIENTZAT.

ADI TA OROI EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

E L O R R I O

Vizcaya, 114

NERE BORDATXOTIK

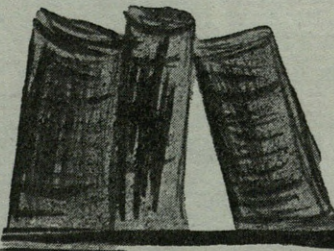

Artetxe-ren liburu berri bat
azaldu zaigu.

Beste bat geiago lengoeri egos-
teko.

Ez da geldi egotekoa nere la-
gun zintzoa. Ez luke etsiko ere.
Bat bukatu orduko besteari ekin
bear.

Jainkoak, batzuri zaletasun bat
eta besteeri beste bat ematen
nunbait.

Artetxe literaturara murgildu
zan aspaldi batean. Andik kanpo-
ra ez lioke bizitzari gozotasunik
arkituko. Beste batek negoziota-
rako griña izaten du berekin. Di-
rua egin, dirua pillatu. Andik kan-
pora ez du mundurik; ezeri ez
dio gustorik artuko.

Zerbait esateko dagonean artu
bear omen da pluma eskutan.
Artetxe'k beti dauka zerbait esa-
teko.

Esatekoak edukitzea da bat,
eta ondo esaten jakitea beste
bat.

Ontan nabarmentzen da idazle
baten iaioatasuna.

Zatika osatua dago Artetxe'ren
liburua. Berrogei gizon agertzen
dizkigu. Bakar batzuk izan ezik,
euskaldunak danak. Bizirik ziran
arte ezagutu genitunak asko; zo-
rionez, oraindik bizi diranak bes-
te asko. Ezagunak auek ere.

Zenbaitentzat txikikeriak izan-
go lirake. Aintzat ez lituzke artu-
ko zenbaitetik gizaki oien gorabe-
rak.

Artetxe'k pluma erabiltzen da-
ki, ta txikikeri diruditenak aundi-
tasun eta sakontasun berezia ar-
tzen dute. Galbaian ondo pasata-
koa garbi gelditzen da. Zikiñak
kanpora uzten dira; bazterrera
bota.

Kontu aundiz erabiltzen du Ar-
tetxe'k galbaia. Ale garbia da be-
regandik datorkiguna.

Asi ta buka, geldiunerik gabe
egin det «De Berceo a Santama-
ria» deritzaion liburu au.

Ba-ditu 256 orrialde. Zer ajola
dio! Gustoko bidean aldapik ez.

Laburra iruditu zait. Eta auda,
noski, liburu bategatik esan di-
tekenik ederrena.

Anima gordetzen dun estalki
bat besterik ez da gorputza, Bi-
tor Hugo'k esaten digunez. Inork
baño obeto daki au Artetxe adis-
kideak. Animen billa joaten da
beti azpeltiar idazlea.

Adi-adi dago beti. Berekin iz-
ketaritzen bazera, errez kontura-
tuko zera. Ni aspaldi konturatu
nintzan beintzat. Ondo miatuko
ta aztertuko zaitu goi ta be. Zeuk
uste ez dezula. Zerbait ikusiko
du zigan beste gizonetan ikus-
ten ez duna.

Danak ezberdiñak baigera.

Irakurri itzazu banaka-banaka,
Artetxe'k agertzen ditun berrogei
gizaki oien zertzeladak. Danetan
arkituko dezu zerbait garrantzi-
tsu.

Bai ondo gogoan artzekoak
ere. Esakun batzuk ba-dira or
errez aztu ez ditezkenak.

Adibidez, Benegas batek Jose
Aritzimuiño jaunari beingo ba-
tez entzun zizkion itzak.

Anai arteko gerra piztua zan
ordurako.

«Oraingo ontan, zion Aritzimui-
ño'k, fedea galduko du Euskale-
rriak.

Eta... zer izango da federik
gabeko Euskalerria?».

Ondo ausnartu bearreko itzak:
igarle kutsu aundia duten itzak.

Ez al gera, zoritxarrez, auxe
ikusten ari?

Ez al da egunean baño egunean
epelagoa euskal jendearen fe-
dea?

Astigarraga'ko Txomin txistu-
laria nork etzun ezagutu?

Pasarte bat ba-du ari eskeña.
Irakurgarria da benetan. Bera
ain urretik ezagutu gendunon-
tzat, batez ere.

Eskatu zazu liburu au, irakur-
le. Nere berriketa danak baño obe
dezu ori egitea.

Zeuk aterako diozu probetxurik
baliosoena. Jolasean irakurriko
dezu, baña konturatuko zera arin-
keri gutxiko liburua dala.

Gizonak egiña, ta gizon liburua.

Manuel Matxain lagun zintzoa
agurtzeko ta besarkatzeko era
izan nun lengo egunez.

Matxain tokalaria, dakizutenez,
Japon'en izan da. Etxeratu berria
da andik.

Amar egun igaro ditu an, erre-
ge gisara.

Matxain ez da munduzale; ez
da kanpoak ikusi ta aztertuzale.
Donosti ta Donosti inguruak ba-
dirala beretzat naiko mundu, esa-
ten du Matxain'ek.

Danak gera desberdiñak. Ba-
tzuk etenik gabe ibiliko lirake
munduz-mundu, jo batera ta jo
bestera, bat ikusi ta bestea iku-
si.

Gipuzkoa'ko salletatik irten ga-
be etsiko luken gizona da Ma-
txain. Amaika aldiz egin dit ai-
tormen auxe.

Berebiziko zirrara egin dio Ja-
pon'ek eta japonarren izateko
moduak.

Garbi ta txukuna omen da an-
go jendea. Pertsona bakar bat
ez omen da ikusten, gizonetako
gorbatarik gabe. Ondo jan-
tiak danak. Ez omen da errez
an, zein dan sendagillea ta zein
dan igeltseroa berezten.

Erri ixilla iruditu zaio Matxain'i
Tokio. Aundia, ikaragarria, baña
ixilla.

Itz kontatuak oso, ta beti tonu
berean. Emengo bullik eta exkan-
billik ez noski.

Zintzo ta burumakur dijoa ba-
koitza bere zer-egitara. Zara-
tik eta berriketik ez: ixiltasuna
nagusi.

Burumakurtze ta erreberentzi
asko, ori bai, baña itz bakanak.
Eziera oneko jendea; edukazio
aundikoa. Garbitasuna berriz ala-
koa!

Ostatutzat izan zuten otela bai
noski arrigarria!

Ikusi egin bear sinisteko.
Libre zuten jan-edanetik nai

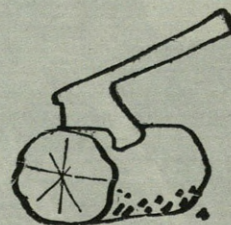
zuten guzia eskatzea. Etzegen
mugarik ortan.

Maskulu edo «mariskotik» ba-
omen zan aukera! Nai zuten aña
langostetik ere.

Matxain'i etzaizkio gogozko ja-
nari oiek. Aragia du bere maitea.
Artatik ase omen zitun gorputza-
ren eskariak. Beste lagunak mas-
kuluz eta langostez aberats ibi-
liak omen dira.

Jan kontua da gutxiñekoa.

Euskaldunok, ardo pixkat ga-
beko jatordurik ez degu aintzat
artzen. Zaleak beintzat, amarre-
tatik bederatzia.

Sei milla peztako botilla ardoak
ustu omen zituzten. Japon'go te-
lebisioaren bizkar ziran gastu gu-
ziak. Alare, gure gizoneri kon-
tzentziak ez agintzen alako diru
joraketarik egitea.

Ardo merkeagoak eskatzen asi
omen ziran otordutarako. Merke
aiek ere, botilla bakoitzeko bi
milla peztako balio, alajaña!

Ez dakigu asko nun bizi geran.

Iru tiraketa eragin-erazi zizkio-
ten Matxain'i tokan. Gustora gel-
ditu zan egindako lanarekin. On-
do jo zun burnia. Ango nagusiak
ere txoratzen. Ori da bearrezkoe-
na.

Ezin da obeto erantzunak,
emendik eramandako aariak.

Aien poza ta ezin-egona, nos-
ki, karioletatik atera zituztenean!

Garaiz asi omen ziran larrean.
Ardo pixkana eman omen zize-
ten zerbait jan zutenean, eta bai
gogotsu burukatu ere.

Berrogeitamarna buruko ingu-
ru alkarri emanak Pozik omen zi-
ran, arranek ezpaitu, telebisioako
buruak.

Aarien kontua suerte bat iza-
ten da. Famarik geienekoak, sa-
rritan, oso kolpe gutxi emanda,
edo granorik eman gabe gelditu
izan dira. Polita izango zan Ja-
pon'eraño eraman, berrogei mi-
lla durtotik gora kosta eramatea,
ta kolperik eman gabe gelditu
balira!

Matxain'ek eta Agirre'ek etzu-
ten izan «Soarte» ta «Usategie-
ta» lanean ikusteko erarik.

Aien arriak itxas-ontzian joan
baiziran, eta artean iritxi gabeak
izaki.

Joan aurretik kezkatu zegoen
Matxain. Aireplanoan sartzeak
beldur ematen zion. Alegiñak egi-
ten nitun nik ura animatu eziñik.
Ni, neroni, goi-zalea bainaz oso.

Japon ez dago aldameneko ka-
le exkiñan. Aireplano azkarrenak
ere, ordu pillu aundia bear aruntz
irixten. Matxain'en lagunak loak
menderatzen zitun. Zurrunka go-
zoan nabaitzen zitun aiek. Berak
etzun izan begirik itxetako abilda-
derik. Len ere esan dizutet danok
desberdiñak gerala mundu ontan.

Fede osoa du Matxain'ek ja-
pondarrekin. Erri ixilla, erri lan-
gillea. Gastu gutxi, lan asko. Au-
rrera ta aurrera joan bear, der-
rior, olako erri batek.

Basarri

Irakaskintza azkearen laguntza

Irakaskintza bi aldetatik antola ditek: Gobernuaren eraginez eta mendeko edozeinen eraginez. Onela dauzkagu gure errietan, lenengo irakaskintzatik asi ta Unibersidaderañoko maillak, batzuek Gobernuak sortuak, eta besteak erriko norbaitek edo norbaizuek bere gogoz eratuak. Gure artean irakaskintza bakarkoia, erlijiosoek, moja ta praillek, daramate batez ere.

Auzi zaarra da gizartearen, zer komeni litzakean erabaki naia: dena Gobernuak eratua, ala erriko norbaitek eratua, ala bietatik sortua. Ta alde askotako ezaia izan dira beti ere, Gobernuak eskola partikular oiei lagundu bear dion aal ez erabaki nairik.

Ain zuzen ere, oraintxe argitaldu da gure artean irakaskintzaren inguru «Liburu Zuria». Au Gobernuko ministeritza batetik atera da. Lengo gure arteko sistemak Gobernuaren eskutan jartzen zituan eskubide geienak kontu onetan. Erakunde zaarrak aztertu ta miatu dituzte oraingoan, eta buru askotan derabiltzen aldatu bearrak, ekarri digu oraingo argitalben au.

Kontuan artzekoa da, Erlijiosoak Madril'en oraintxe izan duten Guraso Batzarrean Eziera ta Jakintzako Ministeritzaren Idazkari nagusiak izan duan tartea. Diez Hochleitner bilbotar jauna da berau, ta kontu jakingarriak esan ditu egun oietan:

«Nere iritiz, —esan du berak—, Estaduaren igarri gabeko aldaketak, poliki-poliki Gobernuak, gizartearen laguntzaille izatera jarri du. Estaduak, gizartearen laguntza bidez, beronek iritxi bear dituan azken-mugak eskuratzen saiatu bear du, izan ere».

Orra or nola bereizten diran Gobernuak edo Estadua alde batetik, eta gizarteak beste aldetik. Eskui-alde itxia, gaur arte ontan oso itxutua egon izan da, guzia Gobernuaren eskutan jarri nairik irakaskintza-sailla. Oraingo bereizkuntza onek, Estadua ta gizarte soilla elkarren leian jartzen ditu irakaskintza antolatzen.

Gizarteak, noski, bere eginbeharra eta bere jo-mugak ditu, ta auen artean batzuek bere izatean sustraituak, ala ere. Auek iristeko bere baitan arkitu bear ditu bizi-indarrak. Estatu edo Lege-erriak ezta sartu bear gizarteak berak iritxi ditzaken kontuetan. Onelakotan Lege-erri edo Estaduak, zaitzaille bezela goitik begira egon bear du, gizartearen eraginak bide onez eramanak izan ditezten. Ta gizarteak bere aldetik ezin iritxi ditzaken sailletan, Estaduaren lana izango da ari laguntzea. Onela, Estaduak alegiñak egin bear ditu, irakaskintza erri osoaren onerako zabaldu dedin egoki. Ori da, izan ere, gizarteak osatzeko ta mamitzeko biderik erosoena. Eta ontan dago Estaduaren utzi eziñeko lana ta eginbeharra.

Esan ere, ederki esan du Diez Hochleitner jaunak: «Irakaskintza azkeari (Gobernuarena ez danari), lagundu bear zaio, irakaskintza orrek gizarteari egiten dion mesede ta eraginari begiratuaz».

Gizarte burujabe batean, ezin ditek bestela jokatu. Gizarteak berak inguratu bear dizkio erriari irakaskintza-bideak; orrela baitira kontuak erriaren eskubide nagusien inguru iritzi zabal eta errikoiek agintzen duten errietan. Beraz, «Gobernuagandik kanpora sortzen diran irakaskintza-antolaketak, eta batez ere, erlijiosoen eskolak, ezin ditezke zokora bota».

Giro ontan jokatu bear du Gobernuak bereak ez tiran eskolei buruz. Irakaskintza bakarkoia edo azkea zaituaz eta lagunduz. Estaduak laguntza ori neurtzeko, bakoitzean ondo begiratu bear du eskola bakoitzak erriari nolako laguntza sortzen dion. «Laguntza onen neurrian» erabakiko ditu Estaduak, irakaskintza bakarkoari eskeiñi bear dizkion aukera ta diru-laguntzak.

NOLA EGIN EUSKERA'REN ZABALKUNDEA

EUSKALTZAINDIA'k gogalduta zerbait aztertu zuan, arazo arduratsu au, bere aizkeneko billeran. Alegia, gure errietan euskal-ardura, euskeraz irakurri ta euskeraz oraindago baño arduratsua gogintzatzeko zaletasuna nola sortu, ta zer egin naikundende ori lortzeko.

Katalandarren eginiza, eredutzat artu bear litzaike derizkiot, egin nai ortarako.

Barcelona'n, ha'dute katalandar-izkuntz-zaleak, aran ikasgarri bat, egundoko ondore ona jaritxi diena beren izkuntz-aldeko eginkizun ortan. «OMNIUM CULTURA» deritzaion Elkargoa da, buruzagi, ta bere babesean sorturiko «INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS», eragille nagusi.

Arrigarriro, lan eta lan dagi, aipaturiko izkuntz-eragile ark, katalan-izkuntz zabalkunde alde. Eta, ortarako Ikastola berezirik ez dute-larik! Ezta ez Gobernuak, ez Aintamentuak, ez Diputazioak beren ardurapean irasitako ikastolak!

Baiña, alare, nolanaiko Ikastetxe guzitan, katalaneraz ikastaroak ematen dituzte egintza onuragarri ortarako «OMNIUM CULTURAL» Elkargoak ematen duan diru-laguntzarekin eta «Institut d'Estudis Catalans»-ek eskuratzen dizkien Irakasle berezien bidez.

Aipaturiko Izkuntz - Elkargoak, ikastetxe guzi aoidi, bere gain irakasleak prestatzeaz gainera, beste egite arrigarri bat ere egiten du, era guzitara katalan-izkuntza indartu naiaz: Ikastola txiro edo beartuetako ikasle guzioi, berak ordaintzen dizkie ikaskizunetarako beartuetako zaizkien idatzi edo liburu ta tresna guzik ere, eta orrela, katalan-ikaskizunak, utsaren trük egiten dituzte, katalankultura katalaneraz artu nai-duten ikasle guzik.

Baiña, entzun, irakurle: Ikastola txiro oietako ikasleak, 100'etik 10, ez dirala katalandarrek, erbeste-

rrak baizik. Arrigarria! Au bai dala, buruz eta zentzuz, jokatzek!

Eta, jakiña; orrela ikusten da, Barcelona'n itzetik-ortzera, etxetan, kaletan, lantegietan, dendetan, ofizinetan, billeretan, kirol-saioetan, elizetan, tranbietan, autobusetan, trenetan, beren artean, katalaneraz itz egiten dutela, txiro edo beartu, gizon eta emakume: DANAK!

Egun batez, arazoari buruz, erbestear dendaria auzi batek, auxe esan ziran:

—Ni, «Murciano» nazu; baiña, ikusten dezun bezela, emengoak bezin ongi minzazen nazu katalaneraz; eta berdin, nere emazte, nere iru semeak bi alabak eta andiko morroia ere. Zer derizkiozu?

—Oso ongi. Ta, ori, zer dala-ta?

—Gizona! —esan zidan: Bestela, ez dagolako, emen, pulamentuzko negoziari!

Eta, jardun eta jardun, beste berri arrigarri au ere, ber-berak eman ziran:

—Ara: emengo Principiado'an bizi geranak, 100'etik 40, ez-gera katalandarrek, jaiotzez. Esaten denez, gaur egunean 100'etik 55 biztanle inguru, kanpoarrak dituzu; eta on-tara geran ezkerro, gauza edo gertakun jakingarri baten berri emango dizut.

—Ezazu, ezazu.

—Begira: orain dala urtebete inguru, —ze Elkarteak eztaikit—, «encuesta» oietako bat egin zun emengo ta kanpoko biztanle artean, jakin-naiaz zenba ziran beren ikastaroak katalaneraz egitea nai-zutenak, eta ba aldakizun galdera onen erantzuna nolakoa izan zan? Ara: erbestearren artean, 100'etik 60 gurasok, beren seme-alabak katalaneraz beren ikaskizunak egitea nai-zutela adierazi zuten...

Euskaltzaleok, emen, zergatik beste orrenbese ez-egin, gure zikuntza zabaldua eta idartua izan dedin? ZELETA

PERIODISTAK

Arnasa aundiko liburu batean —«La verdad en el periodismo» du erderaz tituloa— Aita Pedro de Anasagasti-k periodiko ta periodista arteko arazoak zeatz eta sakon aztertzen ditu.

Astiro irakurri eta pentsatu bearreko liburuak gaurko egunetan, bermeotar prantziskotar idazle pamatuaren.

Gizonak egia jakin nai du. Gizonari egia zor zaio. Egia etsai asko ditu gaur egunian. Egia etsaiak ezagutu ta azaldu arazten alegintzen da Aita Pedro de Anasagasti.

Periodista izateak bi alderdi ditu. Notizia eta egia. Egirik gabe ez bait dago periodistarik. «Nortzuk dira bada egiaeren etsaiak?»

Gezurrezko iduripenak, isiltasuna ta estalpena, azpikeria, gezurra, bildur-arazi naia, zitalkeria, itz-aldeketa, iraiña, bidegabekeria, gezur-itx sinfena, arrigarrikeria, griña, eztabaida, funts-gabetasuna au da, fundamenturik eza, askatasun eza aizkenik.

Ez da txantxetako lista.

Anasagastirentzat, periodistak bear du izan maixu, apaiz antzeko, igarle. Egia sendo benetan ezarritako gizona. Notiziya eta egia ondo uztartzeko gai izango dana.

Izan ditek lanbiderik zaillenetakoa beraz. Justiziaren ganako itxaropen oso-oso bear du periodistak.

Baita gizonen arteko anai-artekotasun eta adixkide-tasun uste bete-betea. Gizadi osoaren batasunean ere bai.

Periodistaren itzak zuzenbidezkoak bear dute. Itz sendo ta osasunkorra, gizonaren biotza bizkortu lezakeana.

Ez da gauza errexa kondizio abek danak alkar eraztea. Ez. Eta ezta gutxiagorik. Zenbait tokitan batez ere.

Periodista opiziyua munduan dan zaillenetakoa dala esango genuke. Zaillena ez bada beintzat.

Batzuetan, geienetan obeto esateko, egia deadar egiteko obligazioa baldin ba dauka, beste batzuetan ixiltzekoa ere eduki lezake.

Gertatu edo gertatzen ari danari ixil maindirakin ezta berrara. Gauza guziak ezin ditezke aireatu, aireatzekoak inundik ez diralako.

Beste askotan berriz periodista indarrez zeoro beartuta dago. Zapalduta, Guziok dakite zampaketa klase abek nundik supritu bear ditun.

«Zer egin guztion une beltzetan? Egiaeren etsaiak inun pentsatu eziñeko tokietatik agertzen bait dira. «Nundik bideak eragin au gertatzen danian? «Nundik jo? Bearrez agindutako notiziyak artzen dituanian? zer egin?»

Erreztasun guziak bear lituzken periodistak, eragozpenak besterik argitzen ez dituanian? zer egin?»

Ondo eta sakon pentsatutako liburu berri ontan Aita Pedro de Anasagasti-k berebiziko meditaziyoa ezkeintzen dio, bai periodistari eta baita ere irakurleari.

Eta ez pentsa periodistak defenditzen ari naizala. Egiten dutena baño zerbait geiago egin bear lutekela askotan burura etortzen zait-eta.

Jose de Arrese

EUSKERA ta BURGESKERIA...

Gai au oso kontuz erabilli berra dago. Artzen dan arreta guzia ez da aski, ta garbi bereizteko burgesizaeraren barruan dauden alderdi ez berdinak: on eta txar.

Burges izen pean birtute ta utsegiteak elkarrekin nahasten bait dira. Masail bi ditu: aurrekoa ta atzealdekoa.

Burges birtuteen artean daude: begirune, eratasun, maratzordena, txukun-sena. Utsegiteen artean, berri bereko, itxurati ta bester baño geiago diruzale izatea. Joera onek burgesa menderatzen duanean burgeskerian erortzen da.

Eta ezin ukatu burgeskeria gaitz txar bat ez danik. Gaitz bat euskaldunagorentzat. Baiñan bereiz ditzagun alik eta garbien burgesizate ta burgeskeria.

Burges jokabide ta bultzadak gure erriari zerbait onuragarri egin dio: aurreruntz joan arazi du. Eta irabazbideak zabaldu bizi-mailla obeten leiatu da ondasuna lortuaz. Damurrik ez ditu ain arretaz artu espiritu gaiak, ez du jakin gure jatorriaren altzorra ondo gordezten. Ontan erri xehal leialkiago jokatu du, naiz ez jakinean. Base-ritar, arrantzale, ta kaleko langille ta beargiñak beren beartasunean obeto eutsi diote guztion aberastasunari: euskerari. Bai, lotu zugun jarduna euskera ariari.

Orain irurrogel, larogel urte arte kaleko burges-familien artean eta Euskal-Erri geienean euskera poliki xamar gordetzen zan. Aurrei etxean erakusten zitzaion amar urte bitartean, bederen. Orduan ez zan zailla, naiz gurasoek ez beren artean mintza euskeraz an ziran beti amonak eta neskame euskaldunak egin bear hori betetzeko. Gaur besterik da. Guraso zabarrak ugaritu dira ta amona eta neskame euskaldunak izatea gero ta zaillagoa dan ezkerro, aurrek ez dute euskeldun etxe askotan euskerarik ikasten.

Egora txar eta tamalgarri ontan gaude. Erremeditzeko «ikastolak» jartzen ari gera. Baiñan ez da naikoa. Lenengo eskola etzekoa, gurasoen ejemploa bait da.

Auek burgeskerian murgildurik baldin badaude alperrik gabilta. Gureak egin du!

Asmo ta gogo ona izatea gutxi da ez bada giartsu ta borondate sendoz ekiten. Oztopo ta etsai asko bait ditugu bidean. Eta etsaierik aundiena, agian, gure zabarke-ria. Etsai batzuek dira, noski, euskerarik ez dutela nai aitoritzen dutenak: beren uestez ezer balio ez dualateko. Auek ez dira okerrenak. Makurragoak dira, azalutsak, losintzazaleak, inor baño euskeldunago dirala esango dizutenak: «Más vasco que nadie». Auentzat, ordea, «vasco» ez baldin ba'da euskaldun izatea; ez baldin ba'da seme-alabei euskeraz erakustea, zer da orduan?... ¡Ezer ez! Burgeskeria utsa!

Aitor dezagun gure zenbait burges, aundi ta txiki, gogor jokatzan ari dirala euskeraren alde. Ome-nezko aipamena merezi dute. Baiñan, zoritxarrez, gutxiñak dira, murgildurik daudenak.

Ontan Cataluña'ko burges jendea ta baita ere zenbait aundi-mandi bestela jokatu dute. Katalan izkerari sendo eutsi diote, etxean eta kalean mintzatzen dira; eta orobat jolas eta negoziotan.

Norbaitek esango du katalana errezo dala, geiago dirala jendez eta lurrez; kultura tradizioa aspaldidanik datorkiela. Oriek guziak egia dira eta bide ortatik ez goazen bitartean ez dugu aurrerapen aundirik egingo. Katalanen indarra nun dagon ikusi duzute eta baita ere nun dagon gure argitasuna.

Galizian ere zerbait antzeko gertatzen da. Alegia, Erri xeha gallego izkuntzari atxikiagoa dagola burges jendee baño. Alaz eta guztiaz, angointelektual ta jakintsuok Santiago'ko Unibersidadearen bitartez, guk oraindik ez dugun kultura jantzi oparoa ematen ari zaiela.

Euskeraren arazo larria ez dugula, benetan, seriotasun osoan artu, esaten dutenak arrazoi dute. Eta orregatik asarrea agertu ta akar egiten digutenak ere bai. Egi-egiaz, «problemari gaitzena hori bait dugu: il edo bizizko arazoa, une-

rik galtzeke bortxazko sendabidea eskatzen duana.

Burges espirituak diru-irabazlari, ondasun biltzeari bakarrik eman dio ardura, ajolarik geiena beintzat. Euskera ogi-bide egingo ba' genu salbo gifiñake. Au badakigu. Baiñan eri dagon bitartean, nola osasun eman? Burgeskerian ez eroriaz, Guziok gaude arrisku ortan.

Burgeskeria euskerak duan min-bizia da.

IBALAN

Zeruko Argia

Zuzendaria:

ANTONIO ITURRIA
ASTIAZARAN

Naparroko-Kantauriko ta Aragoiko Kaputxinoak argitaratua
(Carlos III, 22. Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22: Telf. 26666

ARPIDE SARIA:

Urtekoa 190 Pta.

Atzerrian 265

Aldez artu nai bada, galdetu.

BAR - RESTAURANT

AURRERA

DONOSTIAN ZURE JATETXE BAKARRA

• Urbleta kaleko 12'an
Urrut.: 12578 - 11528

DONOSTIAN

1.896

1.969

GIPUZKOA'KO PROBINTZI ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure
«PRESTAMEN SERBITZARITZA» (Servicio de Préstamos)
balla zaitz

Zure baserria erosteko edo obetzeko
Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko frutuak obetzeko
Jakindean jarri zaitz Donostia'ko gure
12 afizinetan eta Probintziako 63 sukursaletan

Andereno ta gurasoentzat jakingarri

EUSKERAREN ALDE AUKERA TA EGINBIDEAK

Aldi onetan, euskera irakasteko ta euskeraren bidez irakasteko, legepean zelako aukerak dagozan jakin gura, ainbat eta ainbat eldu jaku, itaunez.

Alik eta argi ta laburren erantzun gura deusegu arazo onenaz, Aziera ta jakintzako ministerioan guk egin genduzan alegiñen neurripean.

Ministerio orrek, errialdeetako berbetak irakasteko, ez ebalu ezetarik trabarik jarriko, adierazo euskuen orduan. Eta bai geitu bere, berbeta biko errialdeen auzi ori, ikasi ta ebasti egin gura ebalu Ministerioak.

Orain, arako Liburu Zuria agertu ostean, orduko esanak eta asmcak argi ta garbi azalduki geratu dira. Irakaspeneko lege barriak izango dabon sortzeera, liburu orretako oinarrietan izango dabe. Arakatu daigun:

20.—Guztien aziera oinarrian, 6-tik 14 urtera, naitaezko jakinberrak izango dira:

—Laterriko berbetak eta atzerriko ikuntzaren bat igasten astea. Berbeta biko errialdeetan, izkera orretaz ganera, bertako berbakera berezia ikasi al izango dabe...

29.—Bachillerraldi batuan —14 urtetik 17 bitartean— naitaezko jakinberrak izango dira:

—Izkuntzazkoa (laterriko ta atzerriko berbetak ta elderra). Gura dauanak, izkera jator bereziak sartu al izango ditu.

31.—Ikasketako asmoak eta egitarauak biribildutean, kontuan izango dira aldabide direan izakerak, esaterako, barru-izakera, gizartekoa, burulandutea... Barru-izakera orrek, ikaste-leku bakoitzaren gizarte-inguru ta gun berekita aintzat artu bear izango ditu, oiturak direala, ondasun-egitimu ta maillak eta kulturazkoak be bai, izakera ori baztertu bage, zabalsakontze ongaria ta goratze guztikoa lortu daiazan.

Ortik dogu, beraz, eskubidea ta oinarria, gure berbetak zaindu ta sendotzeko. Estaduak egin leian bide legezkota ta indarduna, zabalago bihurtuko dala. Baiña, lege barri orreik sortu bitartean, oraingo indardun direan lege ta arauak erabili bear ditugu, eta oneik, Ministerioak berak argitu ebanez, emen daukazuez:

ESKOLARA ORDUKO IRAKASPENA (6 urterarte)

• Ez da naitaezkoa eskolara joatea. Orregaitik, gurasoak, nai baldin balebe, ume-ikasleak —legepeko ala berezira—, umeen zaingura, zabalago bihurtuko dala. Baiña, tokitara eroan leiez euren umeak; ala, ifiora bere ez, orrelan gura balebe.

• Legeak, ez agintari- bazkune batek bere, ez dabe oraingo aldian, ezetarik eragozpenik ezarri bear, ikasketak osoa euskeraz izan daitean, gurasoak orrelan gura izan ezker.

IKASKETAKO LENENGO MAILLEA (1-go ume, 6 urtetik 10-era).

• Naitaezkoa da ikastaldi au, eta geinbat, bear dan baimendun direan eskola errikoetan edo berezietan izan bearko da.

• Orregaitik, eskola bereziak sasoi orretako umeak ikasorduetan artzen baditu, eskola ori Ministerioaren baimendun izatea, noraezkoa da; ta orretarako zertuta degozan zerzeladak bete bearko ditu aurretiaz; ostantzean, eskolaldiko kartillarik barik geratuko litzateke umeak, eta Batxiller-aldia egiteko, premiñazko izan kartilla orreik.

• Ez dago eragozpenik eskolorreitan, eskola-ordu barruan be, euskera ikasi edo euskera bidez irakasteko be; baiña, legeak diñonez, «gaztelania lenen ta beñien erabili ezker». Eskabideak ontzat emoten ditu Ispeziñoak, eta egindu ori, argiro ezarri oi dau.

IKASKETAKO LENENGO MAILLAKO BIGARREN UNEA, EDO BIGARRENEKO LENENGOA (10 urtetik 14-ra).

• Irakaspen au izan leiteke:

- lenengo maillako eskolan, baimen premiñazkoaz;
 - lstituto edo ikastetxe baimendunean.
 - Akademi edo Aztetxeren batean, batxiller gaiak askatasunez ikasi, te gero, lstitutoan azterketak egiñaz.
- Izentau doguzan mailla oneitan, ikasi leiteke eusker, gai geigarri lez.

BATXILLER NAGUSIA (15 urtetik 17-ra).

• Une onetan, oraingo, ez dago ikasgaiarik ezer borondatez egitekorik; ori dala-ta, dirudiane, oi dan ordutik kanpora izan leiteke euskera-lana.

UNIBERSIDADE TA ESKOLA BEREZIEAN

• Legez, ez dago ezer erabagita, ez alde, ez kaltez. Ikastaro onetan, egitez, Bilbon, bear dan baimenez eta gura dauanarentzat, eta batzuetan, agintari akademikuen diru-laguntasunez, euskal-kurtsuak ezarri ditue: Deustuko Unibersidadean (jesuitak), Ekonomi Ikastetxean (Sarrikon), Ingenieru Eskolan eta Medizina ta Jakintzako ikastetxean.

ESKOLALDIKO EZ DAN IRAKASPENA

• Ez dago eragozpenik, euskera irakasteko ta irakurten ikasteko eskolak eratuteko, nagusientzat ala umeentzat, eskolorduetatik berezi, ikastetxeetan, akademietan, kultura bazkunetan edo eliz-billeretan, eta. Jakiña, ikastetxe edo billera ori, legebarruan izan ezker.

• Estaduaren eskoletan bere, orain beintzat, eskolardutik kanpo eratu leiez euskal-orduak, bearrezko dan baimena lortu ezker. Baimena lortzeko, erantzupena izan bearko dabe norbaitzuek edo bazkuneren batek, aroaz ta eraketeaz batean, gaiak eta gauzak eratsu ibili daitezkan.

Gure esana auxa da: bide orrezaz baliuteko; batez be, maisuak eta irakasleak, gurasoak eta abar, gauzak ondo ibilteko uste ona agertu ezker.

IRAKASTOKI BAT LEGEPEAN EZARTEA, NOK ESKATU LEIKE

Baimenaren eskabidea egin leiteke:

- Bazkuneren baten izenean, bazkune ori legepean baldin badago; esaterako, parroki, kulturabazkuneren bat, kooperatibea, alkartasuna, salduerosi baltsua, eta abar.
- Edozein lagunen izenean, ugazaba edo nagusi, legez izatea baldin badau. Ez da titulurik bear.
- Irakastoki orretako buru izango dan irakasle ala irakaslemearen izenean.

Egokien, umeen gurasoak kooperatibea sortzea izango litzateke, euren umeentzat izango dalako. Kooperatibak aukera aundiagoak ditue diru laguntasuna lortzeko be; ta ganera, eskola orrek ondore ona izan daian, gurasoak euren izango dabelako ardurarik aundiena.

BAIMENA ZELAN ESKATU

Esan dogunetik argi dago, batzuetan baimenik bapere ez dala bear, edo egin bear direan paperak, errian bertan zertu leitekezala. Beste batzuetan, batez be lenengo maillako eskolak idigituko, nai ta naiez, aurretiaz egon bear dira joan-etorri ta papergarbitasunak.

EUSKERAZALEAK gertu dago z edonori orretan laguntzeko, gure berbetak erabiliko dauan edozein eskolari laguntzeko, auzi ta buruasteak zelan erabagi agertzeko ta baita, dubarik, premiñazko joanetorrietan bere esanaz ta bitartekotasunaz indar egiteko, be.

Bilbo-ko «EUSKERAZALEAK»

TOLOSA'N

Parroki berria bai, baña Ikastola berririk ez

Aitortzak entzun eta itzaldi batzuek egiñaz Leitzako erri aberatsean izandu naiz. Naparruko errietan nere apaiz lanak egiñ eta aien etorkizun illunak ikusita, askotan naigabetuta, golbelduta etxeratu izandu naiz. Leitzatik etxeratzean etzait orrelakorik gertatu.

Leitza eder eta kementsu arkitu det. Erriaren sarreran lan-toki aundi bat ikusi nuan; zortzireun langillek lan egiten omen dute bertan Euneitk larogei euskaldunak omen dira eta erdaldunak Goizuetako minetatik jeisten diranak geienak. Lantokia aundi eta eder izan arren erri bertaraño iristen da. Ala ta guztiz ere, erria ez du batere zikintzen; erreka-ere ez; eten gabe automobil bat an dabil mendiruta; jun eta etorri papal ximaurre. Tolosa'ko papelerak erreka bota-tzen dutena, mendira eramaten. An errian pelota toki zabal bat; zine berri bat lareun bat jarleku-akin. Ain zuzen-ere gau artan «Sonrisas y lágrimas» agertzen zuten eta bene benetan arrituta gelditu nitzan ango ixiltasun eta bulurtasuna edo seriedadea ikusita.

Erriaren sorbaldan parroki zoragarria; Naparroan arkitu dedan ederrenetakoena; amaika katedral kaxkarragoak izango dira; berealaxe parroki au baztarregi egingo da eta ez nitzake arrituko egunen baten lekaiperatuta geldituko balitz.

Baña, dana au ez da; beste zerbait da neri gaur bi lerro auket idaztera bultzatu didana. Bai, an Leitza aurrea «Escuela Profesional y Agrícola» ganaderi ta guztiz arkitu nuan. Aren ondoan Akademi bat batxilleratoa ematen dutena. Gaurkoz batxillerato elemental bakarrik ematen dute; datorren urtean batxillerato superior-ere bai eta itxaropen osoarekin daude berealaxe ofizialki ikastola au eza-gutua izango dala. Emendik ill batzuetara ikastola berri bat irrikiko dute, emezortzi mota edo klasekin; jantoki aundi bat eta maixuentzat etxe-bizitzakin. Ikastola onetara Leitza eta inguruko errietako neska mutilak bilduko dira. Ikastola euskaldun bat ere arkitu nuan; aurreneko urtea du ikastola onek; oraingo ogeita bost aur ditu eta naparruko Gobernadore Jaunak agindu dio, berak eutsiko dioa ikastola euskaldun oni. Azkenik, «Jardin Infantil» ere arkitu nun; osagille bat, enfermera bat eta iru emakume irakaslariekin. Umeki onetan zazpi illabetetik bost urte bitarteko umeak jasotzen dituzte.

Beraz, itz batean esateko, Leitzaan zazpi illabetetik emeretz urte bitarteko ume eta gazteen ikaskintza zuzendua dagola esan genezake.

Eta, zergaitik au dana? Neri esan didatenez lantokiko, eleizako eta diputazioko laguntzagatik.

Emen Tolosan, orain dala urte bete ezker parroki berri bat daukagu; baña, ikastola berririk ez da egin. Lan-tokiak, batez-ere papelerak erabat berritu dira; gizon sasoko batek esaten ziran ura lane-ra sartu zanean, bostegun kilo papal egiten zirala egunean eta orain papelera artan bertan ogeta amar mila kilo egunero egiten dirala. Papelera au bezelaxe beste guztiak ere berritu dira eta binbitartean, zer egin dute ikaskintza bidean? Oraingo ezker ez, garbi esan da.

Guk emen gure parroki inguruan badegu barrio bat bi mila biztanle inguru izango ditutana; ikastola bat bakarrik du; astero kristau ikasbidea ematera joaten naiz eta benetan negargarria an ikusten dedana. Maixu bat eta emakume irakasleri bat besterik ez; goiz-xamar joaten baidin baña, naiz an arkitzen ditut estufa piztu ezinik suari putz egiten; beranduago joan ezker an dabilte eun neska ta mutill naastuta, kalola batean bezela amabost metroko jolas-tokian.

Oraintxe bertan eun da ogei etxe-bizitz berriak bukatzen ari dira eta nik dakidala inguruko lurretan ez da metro bat ere lur utzi ikastola berri bat egiteko.

Ayuntamiento joaten bazera esango dizute, bei zarrak eta tze-korrek iltzen diran inguruan, berezituak edo señalatuak daudela lurak «ciudad docente» egiteko ala beste amar bat urte barru, Azpetin, Zumarragan edo beste erri kazkarretan bezelaxe. Tolosan-ere izango dala ikastola bat.

Baña, Jaunak, orduan umerik ez ote da izango? Edota amar urte arte amaren gonapean egon bear ote dute gure parroki umeak?

Ni ume nintzala Alemaniko guda-riak etorri ziran Europako guda garaian gure lurraldeak ikustera. Gudari aiek esan omen zuten, Euskal-errian eleiz-torre gutxiago eta lantokiko tximini geiago bear zirala. Nik usuten det tximiniak ugari-tu dirala. Baña, oraindik ikasteko gai diranai erretzasun oso gutxi Tolosan ematen zaiela.

JOSE MARIA ALBIZU

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIA

URTIETAN LAN OIETAN OITUA
BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK
HERNANI, 4 — DONOSTIA

Ez Merkenak Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

Etzaite, arren, joan

Amuebladora COMERCIAL HISPANIA

ikusi gabe.

Au dezu etxeko

ERRIDEZEN JAUREGIA

Epeka ta garestitu gabe erosteko bidea.

Antolaketa ta etxerako bidea
UTSEAN ERRI GUZTIETARA

MORAZA, 3 ETA 14 - DONOSTIA

SAN MARCIAL, 12 - IRUN

KURDISTAN-EN GERLA

Irak-eko gobernari militarrek sozialistak direla diote, baina ezker-tiarren buruzagiak presondegiak dituzte. Irak-eko zuzendari militartela diote baina bere baitan dituzten kurdoekin jenoizidio politika daramatike.

Berriro gerla sortu da kurdoen eta irakianoen artean. Irakianoak dira gerlaren errudun. Urteak daramatike Irak-eko kurdoak bere buruaren jabetasuna ardietsi nahian. Basterik ezean aspaldidanik harmak eskuan dituztelarik ari dira berejabetasun hori defenditzen. Gutxi gora behera, Irak-ek dituzten herrialdeak bere mendea dituzte. Noizean behin Bagdad-eko buruzagiek prolema hori konpontzekotan dela esaten dute eta nolabaiteko autonomia eskeiniak kurdoekin bake gisako zerbaite egitera heltzen dira. Baina noizean behin baita ere agindutako hortaz ahaztu egiten dira nuntzaita eta berriro gerlari ekiten diote.

Kurdoak, gerla-zigon trebe ta aurtartak, eragozpen bat dute nazioarteko arazoetan: kurdoen prolema ez dela ondo egokitzen nazioarteko manikeismora. Horreugatik apenas inor croitzen den gerla hortaz.

Tomas Leiaristi

Txekoslovakia-ko sindikatoak

Txekoslovakia-ko une garrantzian hauek pundurik seinalagarriak direla diote. Txekoslovakia-ko sindikalismoak bere buruaren jabetasunera heltzen ari dela da.

Txekoslovakia-ko sindikalismoa Austriako sozialdemokraziaren garaletan ere langile alderdiaren harreman estuak zituen. Stalinismoak ez zuen lortu joera hori austea.

1968-gn. ezkerotik sindikalismo txekotiarra bere askatasuna eskuratzeko ari da langile biltzarrei esker. Mogimendu autonomo bat izaten hasia dago.

Mogimendu honek ez du oraindik ideologi zehatzik baina alde batean baino gehiago anarko-sindikalismoaren antza ba du. Beste horrenbeste ari da gertatzen Mendebaleko Europako zenbait sindikatoetan.

Txekoslovakiaz jende hainbeste mintzatu den hontan ez da batere seinalatu (ez da harritzekoa noski) langile biltzar hauek duen inportantzia. Ezta ere nola bat eginik dauden intelektualak, unibertsitatekoak eta langileak. Sobietiar zitakontra egiten dituztenekin batera, len ahalegin handienak, presaren batasun hori ta indar hori ahultzerantz zuzentzen dira.

Unai Garin

HERRIAK ETA GIZONAK

EGUZKIALDEKO ALEMANIA: SENDOTZEN ARI DAN ESTADU BAT

AMAYA LASA

Alemania (E(republik) D(emokrati) B(ritania) H(au)ndiko historiadore batek zion bezala, ez zan, sortu zanean, iraun eta sendotu zitekean estatu bat bezala hartua izan, norbaiter ordaintzeko merkantzia bat bezala kontsideratu zuten.

Inork ez du horain iritzi hau gordetzen: Baina bigarren guda ondorenean teoria guztiak ondo hartu ziran momentua zan; sobietarrek berak ere Eguzkialdeko Alemania beren betiko lurralde bat baino gehiago probisionaliki eskutetan zeukaten estatu bat bezala kontsideratu zuten.

zuelako eta herriaren pobretasunagatik. Walter Ulbricht-ek eta bere ekipoak ia galduta zeukaten situazio baten aurrean irauteko modua izan arren, Stalinen era berdinean jokatu zuten: bide okerrak amaitzen ez zuen diktadura politika bat ipiniaz. Represioa ta bortxakeria jendearen aurka zabaldu zan. Geroz eta gutxiago onhartuak zira ikusiaz herria kontrolatzeko Berlingo arresia jaso zuten zeren guda ondoretik 1961-gn. urteraino Eguzkialdeko Alemaniaren 17 milioe bizilagunetatik 25 milioe irten ziran Alemania Federalera joateko. A.E.D.-eko zuzendari batek zion:

Eguzkialdeko Alemaniaren lehen-dakaria dan Walter Ulbricht-ek estatu hau, industriaren aldetik, sozialisten artean bigarrena, Europan seigarrena eta munduko nazio guztien artean hamargarrena dala esaten duanean inork ez du ezer ukatzen, danentzat gauza jakina baida.

Alemania Demokratiarreko bizi-modu maila 1961-gn. urtea ezkerotik gero eta gehiago hobetu egin da. Gaur bere bizi-modu maila altuagoa da, Alemania Federalaren gonbarazioan % 20 gutxiago izan arren ez da ahaztu behar lehenago % 40 gutxiago zala. Egia baida horaindik E.A.D.-eko produktibitatea Alemania Federaletik baino askozik gutxiago dala, baita ere egia da Eguzkialdeko Alemaniaren produktibitatea gelditu gabe haunditzen ari dala. Gleitzek —Alemania Federalako ekonomista ospatu bat— dio E.A.D.-eko produkzio industrial 1965-gn. urtearen gonbarazioan 1970-gn. % 25 haunditu izango dala. Hau bera ezin ditek hain erraz esan beste Alemaniagatik. Gleitzeko berak dio alde honetatik, produktibitate aldetik noski, Alemaniaren arteko diferentzia haundia izan arren desagertu egingo dala.

REFRESIOA AHULTZEN?

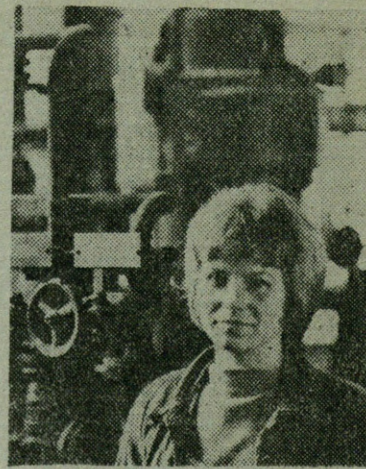
Eguzkialdeko Alemaniak ez du betiko hain diktadura gogorra bizi, naiz eta alderdi berdinak eta lehengo gizonak jarrai horaindik gobernuan. Gauzak lasaitu egin dira, ez dira lehenago bezain gogorrak, oso biguna ez izanda ere, polizia-aren bigilantzia burlatzeko eta bestaldeko Alemaniara pasatzeko erraztasun haundiagoak daude.

Egiten ari diran hiri berrien tankera diferentia da lehenagokoetatik. Honela Hallt Neustad-en. Komoditate eta aurrerapen guztia-ekin eginak dira eta bertako etxeak galdu dute halako hiluntasun eta austeritate behartuaren itxura. Gainera A.E.D.-eko bizilagunen bizi-modurako gauza garrantzitsuenak lortu dira: etxeak, haurrak gordetzeko lekuak, bakazioak etab. ez dira asko ordaindu behar. Ikusia dago A.E.D. Eguzkialdeko beste nazioen artean bera dala aurreratuena eta gehiago lortu duana. Gobernuaren diktadura, polizia-aren bigilantzia eta bizi-modu maila lehen bezain estua ez dala. Hori agiri-ari baldin badago egia da baita ere alderi batzuetan ez dala aldatu: langileak fabriketan duten bigilantzia eta menpekotasuna, sistema kapitalistaren barruan langileak bizi dutena baino gogorragoa da; produkzioa haunditu behar hortan, fabriketako zuzendari-ek (teknikoa, alderdiaren ordezkaria eta sindikatoa ordezkaria dira hauek) lan sistema gogor bat eta apenas sofritu ditekian moduko produktibitate ardietsi nahi dute. Produkzioa da A.E.D.-ren xedea eta ez du inoren eta ezzeren ahultasunik barkatzen.

EKONOMIA BAI, GAINONTZEKOAK EZ.

Unibersitateetan Marx-en liburuak obligaziozkoak dira, ikasi egin behar dira, guk dotrina ikasten dugun bezala, buruz eta zentzurik gabe. Robert Hveman irakaslea eta kimiko oso ospatua Unibersitatetik bidali egin dute. Walf Bierman joeta eta Stefan Heym idazlea ixildu beharrean aurkitu dira eta gizar-tearen ertzean laga dituzte, humanismo marxistaz literatura askatu batean mintzatu diralako.

Ekonomian eta industrian Eguzkialdeko Alemaniak izugarriko au-

Produktibitatea haunditu...

rrerako egin du. Ezin dezake inork ukatu. Baina ez da beste horrenbeste gertatzen literatura, pentsamenduan eta libertate kontuetan. Desegokitasun izigarri bat dago. Inoiz desegingo ote da desegokitasun hori? Laister edo berandu?

Frantziako eskualdekatzea Euskal Herrian

Rikardo ARREGI

Lerro hauek argitaratu bezain laister Frantzia delako estatuan referendum bat izango da gaulistek proposatzen duten eskualdekatzeari baiezkoa edo ezezkoa emateko.

Euskal Herriaren eskualde batzuek Frantziaren kausitzen direnez eta Euskal Herria euskaldun guztiok osatzen dugun Herria denez guri ere dagokigun arazoa da hori.

Zer espero dezake Euskal Herriak eskualdekatzearen karikatura hortatik? Deus ere ez. Orain bestaldeko Euskal Herriak Paueko prefetak gainera beste bat izango dute Bordelen, ahal eta ahalmen gehiagorekin, zuzenki Parisek izendatua. Ipar Euskal Herria Akitania izeneko eskualde baten zati bat izango da. Eskualde honen planifikazioan Euskal Herriak turismoaren eginkizunak bete beharko ditu. Euskal Herriaren eginkizuma horixe izango da, erretiratu aberatsak urte guzian eta udara udatarak biltzea. Hori izango da bere zereginik nausiena. Era hortara deputatuek beti eskuindarrak izango dira. Jakina, hainbeste erretiratu aberats eta etxeko nausien artean ez da harritzekoa. Protesta egin lezatekenak kanpora joan beharra izan dute lan bila.

Eta birtatean zer egiten dute euskal politikariak? Gehien gehienak Pariseko politika. Hori beste soluziorik ez dute ikusten edo ez dute ikusi nahi. Euskal ausart batzuek bakarrik ari dira saiatzen Euskal Herriaren funtzioan politikagintza bat jasotzeko.

Politikan ez dute etorkizunik. Frantziako politikan noski. Frantziako politikan etorkizunik ez izate hortan finkatzen da Ipar Euskal Herriaren etorkizuna.

Baina arazo hori gurea ere bada esan dut. Eta hontan batasun handirik ez dugula aitortu behar. Denok gera hortan errudun. Ezer baldin bada lanean dabilzen euskaltzaileek nahi dutena horixe da: batasuna. Ez noski edozein batasun edo edozertarako egina egin, Euskal Herriaren serbitzurako egin baizik. Eskarmentuak erakutsi dizkigunak kontuan harturik: ez dugula kanpoko laguntzen zai egon behar, geok gere burua salbatzen ez badugu ez dutela besteek gugatik egingo.

Dena dela, gerta ditek erantzuna ezezkoa izatea. Orduan gauzak lehenago bezala jarraituko luteke. Era guzietara gauliste nsasi-eskualdekatzearekin edo gabe, ba dirudi Pariseko gobernari-ek hautamen hau proposatzen diotela Ipar Euskal Herriari: nola nahiago duzu hil, itota edo erreta?

Eguzkialdeko Alemaniaren bi soldado guardia egiten Berlin-en.

Gaur Eguzkialdeko Alemaniak iritziak guztiz aldatu egin dira; danak, etsaierik gogorrenak ere, Alemania Federaletik dira batez ere aurkakoak, nahi ta nahi ez Estatu honen aldaketa ezagutu beharrean aurkitzen dira.

A.E.D.-eko aurrerapena agerian dago, inork ez du hontan zalantzarik; Eguzkialdeko Alemaniak uste ez zan gauza bat lortu du. Bigarren guda ondorenean sobietarrak lurralde hontan sartu ziranean, herria zeoro bortxatu zuten, represio ta biolentzia politika bat erabili. Industri garrantzitsuenak behin baino gehiagotan desegin zituzten eta behin baino gehiago ere berri-itu zituzten alemanak apurtako industriak. 1953-gn. urteko garagarrillaren hamazazpian langileak altxatu ziranean motiboak arraz aurkitu zitezken: herriak sobietarren gobernu onhartzen ez

«arresia altxatzeko erabakia hartu ez zuan irauterik izango».

Arresia altxatzek aldaketa haundiak ekarri ditu; goberna-era ez aldatu arren estabilizazio bat ekarri du erabaki honek. Herria ta gobernuaren asarri izan arren, beste aldetik jendeak ihes egiteko posibilitatea galeraizita ikusi zuanean integratzen hasi zan estatu berri hortan, parte gehiago hartuaz.

EGOERA BERRIA

1963-gn. urtea sistema ekonomiko berriaren hasiera izan zan. Burukrazi ekonomiko alde batera utzi zan erabat ekonomia desentralizatuaz. Handi aurrera nazio-eratuak industriak kompetentzia haundiagoarekin eta zabalduagoarekin aurkitu ziran, A.E.D. sortu zanetik berriro lehenengo aldiz «irabazi» hitza produktibitatearen alde bat bezala erabili.

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Getaria, 10 - Urrut. 17751 Etxekoa 22700

DONOSTIA

ECHABE

ETXABE 'REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78
84 11 21

ZARAUTZ

Pentsakeraren eboluzioa eta erlijioa

Gizonak munduan aurreneko pausoak eman zituanetik gaur arte, gauz asko ikasi ditu. Gizonaren pentsakerak eboluzio handia izan du historian zear. Eboluzio hori teknika alderdian ikusten dugu ondoena. Teknika alderdian lortutakoak berriz, pentsakeraren gainontzeko alderdiak alda-arazi egin ditu. Teknika ari da gaurko gizonaren pentsakera moldatzen.

Gertaera honek garrantzi handia du. Teknika ez baita gertaera soil bat. Beste gertaera batzuek ditu berakin: jendetza, urbanizatzea, mobilitatea eta abar. Gertaera guzti hauek giza-pentsakerari itxura berri bat eman diote.

Zer definitzen du gaurko gizonaren pentsakera? bere indar, ahalmen eta posibilitateen kontzientzi garbia izateak. Gizonak izadia menperatu du ta gerozt ta gehiago menperatzen ari da. Bera da mundu hontan jaun da jabe. Bera da mundu hontako aktore bakarra, pertsonajea; mundu guzia beragan zentratuak ikusten du.

Mundu hontako errege izan nahi izate hortan orde, etsaiak aurkitzen ditu mundu hontako alderdi asko aztertzea eta menperatzea debekatzen dioten etsaiak: errealtatea nolaz eraturik dagoen alde aurretik erabakitzen duten zenbait filosofi; ideologi absolutuak; era guzietako dogmakeriak; gizarteko eta mundu-errealtateko zoko guzietan sartzen dan jainkoa, edo jainkoak etab. Etsai guzti hauek gizona bere aurrerabidean lotu egiten dute. Horregatik kate hauek autsi ta bere buruaren jabe bakar izan nahi du gaurko gizonak.

Askatasun egarri honek badu kristautasunarekin zer ikusirik. Pablo doneak digunez, Kristo'ren eginkizuna gizona lotura guzti hoietatik askatzea izanlotura guzti hoietatik askatzea izan baita. Ala dio Efeso'tarrei egindako eskutitzean (1,21): «agintari, ahalmen, indar eta nagusitza guzietan gainetik, zeruan, bere eskulaldean ipini zuanean; eta gizaldi hontan aitatu ditekenez izenen gainetik bakarrik ez, baita gerokoan aitatu ahal izango dan edozein izenen gainetik ere». Kristo'k piztuera ondorenean bere Espiritua eman digu ta «Jaunaren Espiritua nun, askatasuna ere an» (Kor II, 3, 17). Kristo'k aginte, ahalmen, indar ta nagusitza guzti hoietatik askatu gaitu. Gaurko gizonaren pentsakerak ba-ditu bere sustraia idazteunean.

Eta hor dago auzia. Batzuek, gaurko gizonaren pentsakera hortan aurrea jarraituaz, mundu hontako ez dan guzia ukatzen dute, jainkoa bera ere bai. Baina gure askatasunaren garanti dan Kristo ukatzen ba-degu, nork galaraziko digu gure burua absoluto bihurtzea, gure pentsakera ta nahiak absoluto bihurtuak lehengo baino morrontza gogorrago batean erortzea?

JOSEBA ARREGI

Parkatu, baiña egia esan bear dot

XABIER GEREÑO

PROTESTA

Esaten dabe gaztediak gehiegi protestetan daudala. Gauzak kendu, apurtu nahi dabela, euren orde, euren truke ezer eskeini barik.

Nire gaurko protesta hau konstrutiboa izango dala uste dot.

SUGAAREN IPUINA

Behin baten gizon batek suge kume txiki bat erosi eban. Jaten emon eutsan ta handia egin zan.

Eta sugea haundia egin zanean, gizonaren gorputzara salto egin, bueltaka hasi ta arnasa kendu eutsan.

Eta gizona hil zorian imini eban.

MONJAEN HISTORIA

Millaka euskaldun gurasoak ziran, baserriarrak. Millaka seme-alaba eukezan. Eta euren artetik buru argitsuenak ziranak aukeratu ta seminario ta komentuetara bialdu ebezan.

Eta gurasoak, euren sakrifizioarekin, beste baserrian geratutako euren semealaben sakrifizioarekin,

monja ta praille intelektualak sortu ebezan.

Eta monja ta praille intelektualak bihurtu ziran, euren guraso ta anaiei herriaren gainean salto egin eta kolejio ta kultura etxeetatik euskera bazturturik, herriaren nortasuna hil zorian imini eban.

LAPUR BATEN IPUINA

Lapur batek automobilak ostu eban.

Eleizara joan zan, egindako pekatua konfesatera.

Abadeak esan eutsan:

—Ostutakoa bere usabari bihurtu ez arte, ez yatzu zure pekatua parkatuko.

Euskera lapurtu euskuen.

Lapurrai, konfesatera ba doaz, hau esango dautse:

—Ez yatzue zuen pekatuak parkatuko, ostutakoa bihurtu ez arte.

TXAKURRAREN IPUINA

Sugearen okerkeriaren erruz hil zorian egoan gizonak txakur bat eukan.

Gizona holako egoera tristan ikusirik, sugearen kontra burrukan hasi zan. arriskuan egoanari bizia emoteko.

Baiña sugea indartsua da.

¡Egin gogor, txakurral! ¡Salbau egizu gizona!

ANDEREIÑOEN HISTORIA

Lehen esandako euskaldun gurasoak beste semealaba batzuk eukezan. Eurretari batzuk, halan edo holan, ikasiak izatera heldu dira.

Euskal ikastoletako andereiñoak dira. Bertsolariak, poetak, abeslariak, idazleak.

Eta herriaren nortasuna hain egoera tristan ikusirik, bere alde burrukan hasi dira.

Baiña kolejioetako praille ta monjak indartsuak dira.

¡Egin gogor, seme leialak! ¡Salbau egizue herria!

AZKENA

Baiña protesta hau konstrutiboa

izan daian, hara zer eskatzen dotan:

1.º Euskalherri'ko praille ta monjaen kolejio guztitan, DERRIGORREZ, haur, ume ta gazte guztiai euskera irakastea. DERRIGORREZ esan dot, eta ez borondatez erakutsi, lehen be DERRIGORREZ EUSKERA KENDU EUSKUELA-KO.

2.º Eleizetako eleizkizunetan, euskera gehiago erabilia izan daiala, ta ordu egokitan (ez goizeko seiretan ta gabeko hamaiketan).

3.º Bizkaia'n (300.000 euskaldun), bere patro'i dan Begoña'ko Amaren Basilikan, euskera erabilia izan daiala (orain, urte osoan eleizkizun bat bez ez dago euskeraz).

4.º Bilbo'n (40.000 euskaldun), Katedralan euskera sartu daiala (orain ez dago euskerazko mezarik). Eta beste elizetan, euskerazko mezak imini jai eta jai-bezperatan (20 meza gitxienez).

MALTA-N

Erroma-ko Eliza ta Langille-Alderdiaren pake-bide

Aprillaren 6'garrenean adixkidetu dira Mintoff'en Langille Partidua ta Erroma'ko Eliza. Urtetan zetozen biak elkarri mokoka.

Malta'ko eliza guzietan, Pazku egunean agiri bat irakurria izan da. Agiri orretan esaten zaigu, Eliza'k bere izateagatik politikan eztuala nastu bear. Agiria Mintoff'ek eta La Velleto'ko Gongotzai laguntzailleak izenpetu dute ta bertan garbi adierazten da Eliza ta politika-elkarteak zearo bereizi bear dirala.

Amabost urtean Langille Elkarteak izan da Elizaren aurrean jaiki izan dana; ta orregatik bi auteskunde jan dizkio etsaikeri onek.

Aldi batean, Malta'ko katoliku-elizak oso giro itxia ta aldaketan etsaia izan zuan. Orduan au adierazi zuan: Langille-Alderdiari bere botoa ematen zionak, pekatu astuna egiten zuala. Partidu ortako lagunak ezin zezaketen ez Jaunartu, ez beste sakramenturik artu.

Gaiñera, bai ezkontzetan eta bai bataiotan, testigu egitea debekatua zuten.

Agiri au elizetan irakurri danean, erriak oso pozik artu du. Eliza batzuetan beren poza txaloz agertu du erriak. Orta urteetako etsaikeriak nola gozatu diran zorionez.

GUKELESA

Gipuzkoa'ko ta Nafarroa'ko esne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatua
- Esne soilla (esterilizatua)
- Esne autsa
- Esne-gaifia
- Gurfia
- Yogur
- Batiduak

Igara auzoa - Apart. 213 - Urrut. 29060 (lau ari) — DONOSTIA

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu

ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilili beti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakarra

Etxeoko-andrearentzat nerkamerik egokiena,

jABON LAGARTOj

"ZAGI ZAHARRETAN ARDO BERRIA"

Igande gaba. Euri otz eta mardulak, lurra jotzean, halako soñu aspergarri bat sortzen du.

Etxean bezain ondo inñu ez. Noizipeingo lanari ekitea pentsatu dut, hau da, liburuak zuzentzea ene liburutegian.

Beste asmo bat ere etorri zait burura: euskal liburuak, an eta emen banatuak, berezi edo aparte, leku aukeratuan, ipintzea. Baiña, nundik asiko? Ene begiak liburu zaharren billa dijoaz laister, nahiz liburu hoiak ez izan ugariak.

Guztien buru eta nagusi «Bernart Dechepare» jarri dut. Izan ere, euskal-obretan aurrea argitaratutako liburua, guk dakigunez, dela diote ikasiak. ¡Egon bedi bada lenengo tokian! Berari jarraituaz eta bere lagun kutuna bezala, or dijoa bere atzetik Mendiburu'ren obra bikaña, «Otoitz-Galak» eta beste liburuskak, hori ere Mendiburu'ena, «San Franzisko Xabier'en Bederatzurruneko Irakuraldiak». Ta zer geiago? A! Nolaz ez? Narro gorriak jantzita, dotore, P. Axular'en «Gero». Itzkuntza bakarrean, hau da, euskeraz.

Nahi nuke nereganatu Aita Villasante'k bi itzkuntzetan, euskeraz eta gaztelera, moldatua, baño ahin daude galesti liburuak!

Euskal-klasikoak gutxi, oso urri dira ene liburutegian, baño ondo zaituak eta maitekiro begiratuak.

Lizarralde, Zaldibi'ko apaizaren «Testamentu zarreko eta berriko Kondaira», ezin falta.

Peru Abarka eta Garoa eta Kresala.

An eta emen, egaka bezala, ipar-aldeko olerkiak. ¡Irakurle! Goko, hau da, ipar-aldeko olerkiak, «ez mugaz beste aldekoak». Izan ere, jakintsuki Otaño'k:

Arbola baten zefietatikan
sortzen diran landariak,
bezela gera, Bidasoa'ren
bi aldetako jendiak;
berdiñak dira gure jatorria,
oiturak eta legiak.
Ama Euskerak magal berian
azitako senideak.

HERRI BATEN KONTZIENTZIA

Momentuoro edo «asmaldioro» (horrela Mendiburu'k), gure herriaren igarotako denborak gure bizkar gain daude, etorkizuna, herriaren etorkizuna alegia, argituaz.

Zefien ederki gure arteko pentsalari batek: «Presenteko denbora ez da besterik, diamantezko orratza, bere punta zorrotzez, etorkizuna zulatuaz».

A! Alferriz ostikoz eratsotzea istoriari. Herriaren kontzientziari ezin genezake inñolaz ere uko egin.

Dena dela, nik, nere aldetik, aukeramen egiña dut: «Zagi zaharretan ardo berria».

Hori ez dela jokabiderik obena? Ta zer?

«Bakotxa bere zorruak bizi du», Peru Abarka'ren esaeaz.

Joe Casa

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR,ek

sukaldian

ERAMAN - EKARRI'rako
AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

GURE KANTARIAK

kvhv-kultuur

BASKISCHE AVOND

DANS en ZANG

21 maart 1969

Aula, 20.00-30.00

de groep Gernika

Maite Idirin

B. Lerixundi

Kaarten te koop aan de ingang en op KVHV, Krakenstraat, 13

Toegang 35 Fr

Maite Benito estudianteen arteko kultura batzorde batek deituta joan ziren Lovainara.

AMESLARI

kaleetan zear
ametsetan zoaz.
arkituko zera
etsipen bidean.

Azkeneko gorroto jaiogabeak ezin menderaturik nabil.

Bide onak arkitu naiean, Ondarrabi'ra etorri naiz. Ez bai-det oituretan txarrena urtero noizbait etortzea...

Biotza lertu naiean, burua ezin eutsi. Etxean lez ta erbesteko antze-
ra... Etzetik iges egin banu bezela, bañan etxeko atsedena arkituaz.Arrigarri Ondarrabi; nork dio gu danok kirten batzuk gerala? Emen,
Ondarrabi'n, urruti joan gabe, auxe ez dela egia azkar ikusiko du.Ume baten antzera nator onuntza, bañan, ala ere, inor ez da arritu
urrundik etorriak baizik.Nere buruari galdera au egiten diot: inun arkitzekotan, ez ote degu
emen arkituko pakearen giltza?Prantsezez eta erderaz lurralde onetako goralmenak zergatik ote dira
eginak? Ez ote da beste inun arkitu ez duten itzaropena gizonak emen ur-
kitu dutelako?Emengo biztanleak ere ez ote dakie ori aspalditikan? Andre edo gizon
giartsuak, biotz aundikoak, errukitsuak. Estraperlorik egiten ba-dute ere,
beartsuren baten onerako egingo dutela dirudi. Alakoxe arpegi biziko gi-
zonak arkituko dituzute unetan-unetan.Ta ori dena gutxi dala ta Bordari argiak gaur bertantxe atera duan
olerki liburua begien aurrean... Onak bai aaztu araziko dizkitela nere
amets, nere gorroto erdi jaiok gaurko terral, euri ta baita Ostiral Santu
eguna ere ial

OTALORA

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

ATEA - OPARIAK

JATONTZI TA MAI - TRESNAK

Victor Pradera, 2

Urrutizkifia: 25700

DONOSTIA

MAITE IDIRINEK:

"Lovainako esperientzia oso ederra guretzat"

Letamendiak

Maite etxeratu bitartean bere ahizpa Estherrek dizka oatzuek nire herriaren bizia, nire herriaren ipintzen dizkit: «Nire gitarra da ritmo...», «Pakearen izenean herriak ez dira herriak, hizhuntsak dialektuak dira, personak numeroak» entzuten dugu Egurrolaren bozan.

Maite Idirin eta Benito Lertxundi Lovainan —flameneraz Leuven, oker ez banago— gon berriak dira. Hein batez, bederen, ezagunak zaizkigu hango unibersidadeko orroak. Faszismuaren zigorra ere sofritu behar izan zuen. 1940 -gn urtean Hitleren abiolek gogorki porrokatu zuten hiri hau 700.000 liburu ta dokumentu baino gehiago erretzen zela. Maite agertzen denean hango gora-beherak komentatzen ditugu.

Hauze da gehien hukitu gaitue-na: orain hamabost urte kaletan inork ez bige zuen flameneraz egiten. Orain nun-nahi flameneraz... Esperantza handi bat guretzat. Han ere ba dakite gure berririk. Aldizkariak erakutsi zizkiguten gure arazoetaz mintzo zirela... Jaialdian kantuen itzulpena han jaiota den estudiante batek —gurasoak euskaldunak zituen— ingleseztan eta flamenaz ematen zuen... frantsesez ez. Oso esperientzia polita izan da guretzat.

Maitek txikitatik Miravallesko koralan eta San Antongoan kantatu izan du. Lovainatik etorritakoan ofizina lana utzi du hobeto larunbatetan bakarrik entsaiatzen zuen.

—Euskal kulturaz behar den sarkontasunez jantzi nahi nuke, gure herria ondo ezagutu nire burua berari oso-osoki emateko. Musika ere ikasi beharra daukat. Gitarra txarto jotzen dut, txarto... Hauze dut akatsik handiena. Kantuan errazago moldatzen naiz.

Bere asmoen artean kanta zaharrak berritzea sartzen da. Gustokoa dituzte Lertxundiaren dizka berriak. Baita ere, noski, doinu berriak sortu. Eginak ditu bere entseguak.

ONDO BADABILL
Otsein DA

Bitartean, Arestiairen eta Paulo Iztuetairen letrak erabiltzen ditu. Arrizabalagaren doinuak eta Olangaren kantak... Maite Idirin Zeberion jaiotzen eta Miravallesen bizia da. Zeberio euskalduna da, Miravalles erdalduna erabat. Inmigrante asko. Maite Zeberion hasi zen kantatzen ihazko maiatzan lagun batzuen eskariz. Harrezkero jaialdi askotan izan du parte...

—Oso interesanteak ikusten ditut jaialdiak. Gaur-gaurkoz bera izango da behar bada herria inasa bezala konzienziatzeko bide bakarra. Orain, artea bera baino urjenteagoa itzartze hau dugu. Gure egoerak exijentzia jakin batzuek dakarzkigu. Denon artean kultura berri bat sortzen ari gera, eta kantua gizarte konpromiso bezala pauso bat besterik ez da gorago jotzeko. Oso liburu gutxi saltzen da, jaialdiak, berriz, bete-beteta egoten dira, ta holako batean Aresti edo Leteren poesiak kantatzen ditugunean jendeari poesia hori ona dela esaten diogu eta liburuak erostera bultzatzen. Hala ere kailadadea ere behar dugu. Preparatu beharra daukagu. Kantatzen hasi gera eta lehenengo txaloen beroaldia pasatutakoan responsabilitate bati eutsi beharra dago herriaren aurrean zer geran gogoan hartuz. Bestela, bai «oso sinpatikuak dira, ederto kantatzen dute euskeraz, bainan... goazen besteengana hobetoak baitira...» esango dute jendeak. Preparatu egiten ez baldin bagera herria defraudatu egingo dugu. Kalidadea beste herrietan agertzeko ere behar dugu.

—Zure mensajea herriarentzat da. Zuk, ordea, euskera hutsean kantatzen duzu inguru hontako asko ta asko erdalduna delarik...

—Holakoetan itzulpena ematen da herria esan-nahiaz jabetu dedin. Bestalde, gure kantuak, gure posturak berak ere behar du testimonio izan, ta honek euskeraz kantatzea eskatzen du.

—Euskal kantarien artetik gure kulturaren eredu bat hautatu behar bazeneza, zein litzake hau?

—Mikel Laboa.

Bizkaian —Gipuzkoan «ez dok amairu» bezala— elkarte bat sortu da: «Herriko». Bertan Maite Idirin, Gernikako «Nahikari» orkestra eta Egurrola, Ondarroako «Beti Alai» ta «Zintzoak», ta Olanga dauka. Denak probintziako jendea. Maitek esango digu nolako direntzia ikusten duen bilbotarren eta bizkaitarren artean.

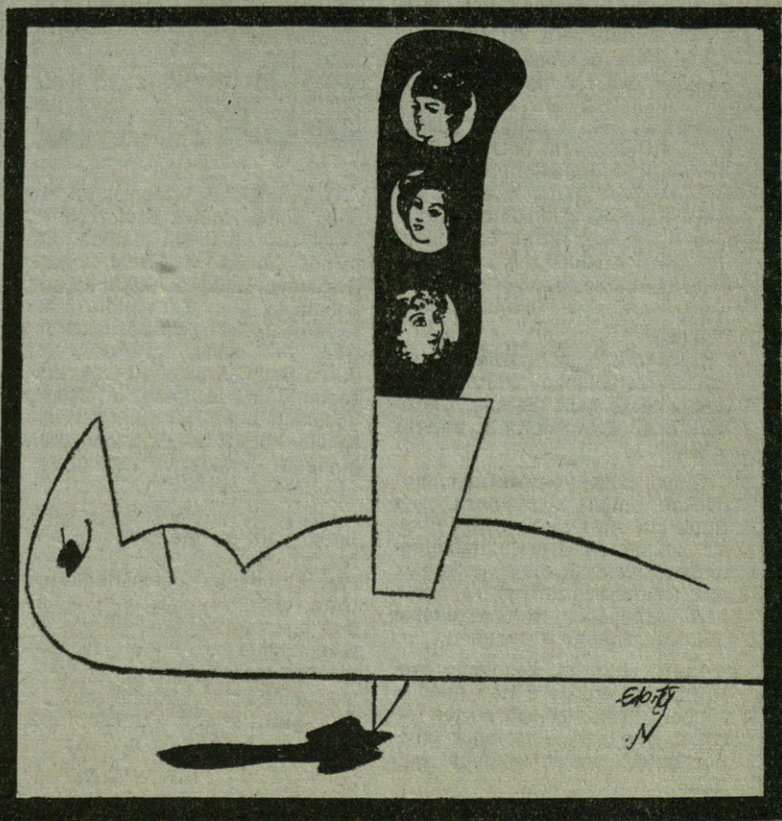

—Bilbao «Gran capital» esaten dena dugu. Han denetik dago. Galdutegia den bertan. Hango euskaltasuna ba liteke folkloriku xamarra izatea: kaiku, txapela, mendia, Athletic, Ama Birjinari Salbea, «yo soy vasco» esaten dute tabernetan... bilbainadak. Bizkaian euskalduna den zatia oso ederra da geroari begira.

—Bilbotarrak «farolak» —barkatu— omen dira. Konplejurik ikusten al duzu?

—Zeozar ba dago. Bainan Gipuzkoan ere ba dago berea: hizkuntza, «herritasun garbia...» Gipuzkoan kapitalak herrien beharra dauka. Hemen, ordea, herriek daukate kapitalaren beharra. Bilbok itzala handia dauka probintzian. Probintzian ere ba daude herri interesanteak. Ondarroa da niretzat Euskal-Herriko herri onena, herri pilotua. Jende guzia —lan egin da, noski— konzienziatuta dago. Emakumeak pixu handia daukate. Gizonak itxasora joaten dira... Matriarkadu bat da.

Maite Idirinek segurantzia handiarekin ixurtzen ditu bere erantzunak bizkaiera samurrean. Hasi besterik egin ez duela garbi finkatzen ditu bere helburuak, komenzituta hartzen bere erabakiak. Dularik gabe ondorengo frutuak mar-dulak izango ditugu.

GOIHERRIKO ALFABETATZEA

Joan zan urtean, zerbait egin zan eta egite honen beharrak ere nahikoa aztertu ziralakoan nago. Beraz, oraingo honetan, aldi hone-tako saioaz mintzatu nahi nuke.

Igaz erakutsi zana, hasiera bat izan zan. Bainen batetik, behar ainbat denbora ez izana eta bestetik berriz lehenengo aldiz egiteak sortzen dituan arazoak, behar ainbat segurantz gabe utzi zuten ikas-lea. Gainera, artean Euskaltzaindiak erabaki gabeko gohara-behera batzuek ba-zegozen. Gaur berriz horietako batzuek, ziur azaldu di-tzakegu.

Hauek honela izanik, aurten berritzea pentsatu zan eta ain zu-zen ere, hil honetan emango zaio hasiera herririk gehienetan. Beraz, ba-dakizute goiherritarrok: hitz egiten duzuten hizkuntza ikasten asi zaitezte. Irakurtzea eta idaztea dira lehenengo pausoak. Horiek beintzat, guztiok jakin beharrekoak ditugu.

Oraingo saio honetan, gai hauek azalduko dira:

Euskal alfabeto edo agaka
Izenaren jokaera edo deklinazioa
Izenordearen (pronombre) jokaera
Hitz tekniko batzuen agerpena
Eta batez ere, irakurri eta idatzi.

Azkeneko honek betekoko du lekuri gehiena. Berau bai da ikasleari oitura ezartzen diona. Horretarako, irakurgai eta idazkai batzuek pres-tatuak dagoz, herri guztietarako berdinak.

Hau asiera bat da eta honen osagarri diran gaiak, datorren ne-guan egingo dan saio batean azalduko dira. Saio horretan parte artu ahal izateko ordea, haserako gaiak menderatuak egon beharko dute.

Beraz, bakoitzak, bere herrian dagon taldea topatu beza, noiz, nola eta gainontzeko zeatzasunak jakin ditzan.

GOIHERRIKO ALFABETATZE BATZORDEA

O Ñ A T I

GOGO-JARDUNAK

Garizuma Santua igaro zitzaigun. Garizuma santu ontan errie-tako zer esan aundienetako bat gogo-jardunetako kontuak izaten dira. Emen ere izan ditugu, eta ez matzak ere. Lau aste osoetan izan ditugu. Baña entzuleak aundi? Len amabost egunetan izaten ziran. Tanda bat ez-konduentzat eta bestea ezkongaintzat. Eliza batean euskeraz eta bestean erderaz, ordu berean. Orain ere orrela egingo ba-lirazkez, etzat iruditzen erriak gogo txarragoakin ikusiko lituzkienik. Lenengo bi tandak gazteak izan dituzte. Euskeraz bezela erderazkoetan, bietan, gaztediak kalabaza osoa eman dute. Ezkonduen tandan euskaldunok askotxoaz obeto erantzun degu. Naiz eta ez izan, inoiz ikusi izan degun bazelako jentetza.

Gure Agirre Jaunak, bere Garoa'n ederki esaten digu. "Zarrak zer san asko daukate, gazteak zer ikasi". Urtietan aurrera guazuenok ikusik ge-ra, gure Eliza aundi ta zabala izanarren ongi beteta, zar eta gazteekin, gaur bestaldera ikusten ba-degu ere. Ba-zan Apaiz jaun prestu bat aspaldi esan zuana. EUSKERAK NEURKIN BAT GALTZEN DUAN TOKIAN, ER-LIJIUAK AMAR NEURKIN GALTZEN DITUALA. Gaur ikusten denez, ba-dirudi esatera erreba ba-dula bere giarra. Gaurko gaztediak artu diote erderareki, euskerari aurrena, eta erlijio kontua utzi dute utzera.

Ba-da Oñati'n, aspaldiko oitura bat. Ostiral Santu goizean, Eliza na-gusian Gurutz-bideak egitea, eta Oñati'ko erriak itzal aundia gordetzen dio elizkizun orri. Inungo elizkizunetan jente Euskaldunak batzen ba-da ortxe batzen da Euskalduna. Asko jota, ez dira izango eunetik bost eus-keraz ez dakitenik. Gurutz bide oiek len euskeraz egiten ziran, orain er-deraz egiten dira. Zergatik ori? Ba-ditu jakintsuak Ama Eliza Doneak; aiek erantzuko dizute.

ERRIZALE

TOLOSA

IXAKA-RI AGUR T'ERDI

Lopez Mendizabal-dar IXaka be-re jaioterria ixilik etorri ba-zan ere, bere ezkututik azaldu da ar-giruntz bere larogitamar urte osatu dituan egun berean.

Illaren 11'garrenean, bere jaiotegunez, tolosar askoren bixita izan zuan, bai eta ere amaika telegrama toki askotatik zuzen-duak: Arjentina-tik batzuek, Ego-Afrika-tik, Irlanda-ko Patrick Farrel, Norbert Tauer txekoa, Isi-doro Fagoaga-k, Fausto Aroze-na-k, Larrañaga-tarrak Donibane-tik, Mikel Anabitarte-k eta beste anitz euskerazaleenak. «Basarri» ere gogoratu zan irratan, zuzen eta jator.

Urrengo egunez, Eskolapio elei-zan, arratsaldeko seiterdian omenalditxo txiki batean, eleiza bete arte lagun mordoak alkartu giñan.

Olano, Guam-go gotzai agur-garriak eman zuan meza, aita Gogortza eta aita Nemesio Etxa-niz aldamenetik zituela. Itzalditxo motxa onek, Jauna-ri exkautaz urte asko eman dakion IXaka jau-nari. Kolejio-ko Koroak euskal abestiak abestu zituzten.

Meza ondoren, Eskolapio are-to batean, egokiera izan genuen zenbait euskerazaleek bertan bil-tzeko, eta IXaka-ri zarionak ema-nez batera solasalditxo bat egi-teko.

«UXOLA»

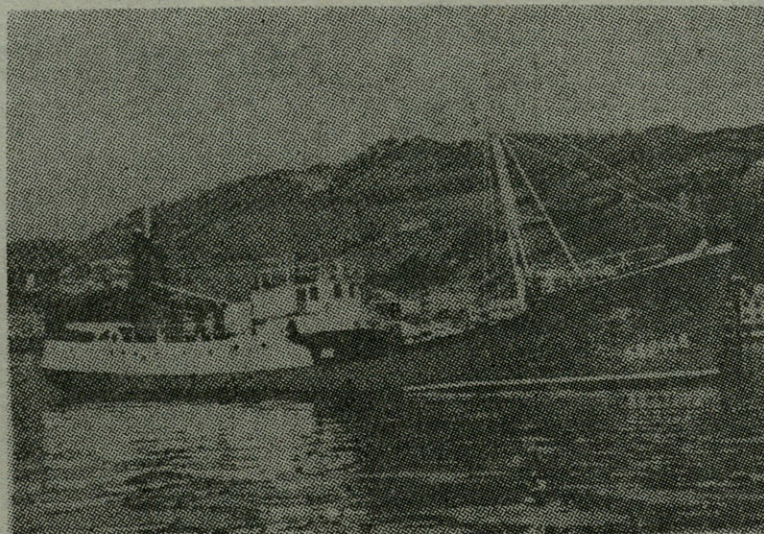
D. Frantzisko Bazterretxea eta onen seme Nestor Bazterretxea, «Ama-Lur» pelikula egillea, Estornes Anaiak, Seguroila apaiza, D. Mauro, abad beneditar, Fede Zabala ta Juan Garmendia «His-toria de Tolosa» saria irabazi berriak, eta euskal kultura maite duten beste zenbaitzuk ere, eze-zagunak idazle onentzat. Barka bezaidate auek, bai eta lagun edo tolosar kutsuz bakarrik joan ziran ainbeste jendeek, izen guziak ezin eman bada.

IXaka-ren bere errira agertzea, jaitxo polit bat gertatu zan. Me-rezi du ainbeste, eta bai geiago ere, batedonbati entzun nionez. Datorrela giro onez eta lenbail-len egun ori, Euskal Kulturaren-tzat langille purrukatua izan dan gizonak merezi du-ta.

Jaunak urte askotan euki de-zaia gure artean. Berriro, agur jauna agur t'erdi...

CIPUZKOA

D O N O S T I

ITXASPERA ONDORATUTA SORTZI MARIÑEL ITOAK

Bigarren zorigaitza, denbora gutxian, Gipuzkoa-ko itxasegian. Joandako astean egazkiñetako zorigaitza larriaren berri eman genun. Gaur Irlanda-al-deko uretan gertatuarena esan bear: «Gaztelupe», Donosti-ko itxasontzia on-doratuta gelditu da frantzitar beste itxasontzi batek aboraduta. «Gaztelu-pe» baporea Pasai-ko kaian egoen zan baztertuta. Ta bertako zortzi mari-ñelak dute ur-azpian bere biziak. Danera, amairu gizon ziran itxas-lanetan «Gaztelupe»-n ibiltzen ziranak. Bost dira, bada, oraindik bizi diranak. «Olla-gorra» itxasontzi lagunak jasoak izan ziran.

Uretan biziak utzi dituztenen izenak: Rafael Cruz Lopez, motor-zalea, 37 urtekoa ta ezkondua; Francisco Ageitos Baudi, 19 urteko grasa-emallea, ezkongea; Manuel Vidal Dominguez, 42 urte, kontra-maestrea, ezkongea; eta Francisco Sarasua Elicege, Alfonso Reig Gonzalez, Antonio Loira Iglesias, ta Juan Antonio Aseginolaza Azurmendi, mariñelak, 17 urtetik 25 tartekoak danak. Eta azkenik, Manuel Otero Gonzalez, kozineroa.

MUTRIKU

EUSKERA MUTRIKUN

Gure errian euskeraz itz egiten da. Egia da. Bañan mirari onen sus-traia esango dizutet mundik dato-rren nere iritzi. Elizatik. Bai, jauna. Mutriku'ko Eliz-Parrokian, euskeraz mintzatzen da. Konzilio Vatikanok II'nak baimena eman beziñ laister-eta lendik ere bai, latinez eta euske-raz—, elizkizun guztiak euskeraz egiten dira.

Edozein aste artu eta ikusiko de-gu. Dauzkagu:

22 meza astean euskeraz, bat er-deraz, (igandean).

5 sermoi, euskeraz, bat erderaz (igandean).

7 errosario, danak euskeraz.

Abestiak berdiñ, danak euskeraz eta bat erderaz (igandean).

Illetak, eskontzak eta bataioak da-nak eukeraz, (inoiz sendiak eska-tzen badu erderaz bañan oso gutxi-tan gertatzen da).

Kristau ikasbidea, konferentzi, go-go-jardunak eta mixioak (onek biak

bi eratara), prozezioak, errogativak eta jzertarako geio luzatu?

Dana euskeraz. Eskertu bearrean gaude gure apaiz jatorrak eta len-bizi beren buru dan Erretore Jauna, Eliz-Parrokian eskeintzen diguten euskeraz garbiareztaz. Ez bait nai de-gu Jainkoarekin euskeraz besterik mintzatu.

Urrena, arrantzaleak dirade kaian edo itxasoan euskeraz geien ari di-ranak eta baita ere nekazariak.

Etxean ez da bear dan beste egi-ten. Alegia, egunerokoak, irriatiak, telebistak eta abar, ez bai digute tarterik aski ematen, eta baita ere guraso batzuek badira ajola gutxi-re-kin umeeri euskeraz itz egiten duan edo ez kontu artzen diotenak.

Kalean eta lantegietan gutxiago egiten da, askotan gaztelarrakin al-kar izketa izanik errex lagatzen die-gulako aierri, beren izkuntzera gu joerazten.

Jaunari esker, badegu umetxoan Ikastola. Nere iritzi Eliza eta Ikas-tola ditugu oiñarri bereziak gure euskerari eusteko.

KOIKILLI

L E Z O

ALKATE BERRIA

Epaila'n 27'an, Jose Diago, bizkaitarra eta ezkontzaz aspaldian emen bizi danari, alkatezako eskumen edo poderea emana dute.

Zorionak eman ondoren, erri guztiak eskatzen duana, nik ere eskatuko dizut. Erri onetan ba dagoela emakumeak erropa garbitu al-izateko putsu-zulo bat, eta garbiketak egitea baño, zikinketak egiteko itxura obia daukala alegia.

Eta ortatik oso urrun ez dagon errekatxo bat, asi Orbegozo ta andik beruntzat, dauden ol edo pabrikak guzitako erdoi eta zikinkeri guztiak; errekatxo orretan dute bada beren biltokia.

Baita erri txoari biratxo ematen ba'diozu, ikusiko dezu emakume za-barren ajolakaberiz botatuko zikiña gañezkoa, usai «gozoa» zabaltzen du-tela, oso gustagarria benetan. Udara datorrenean, zikinkeri orrek, bertan irauten badu, euliak eta eltxoak janbearrean izango gera.

Baño ziur gaude, gure alkate edo ondore'berri au adoretuago izango dala, eta erriak bear dituan zuzenketak, egin al izateko, eta jaso bear dana jasotzeko, bear dan bezelakoa izango dala, erriari obekio begiratuko diona esan nai det, alegia. Jose Diago jaunari ongi-etorria ematen diogu, zorio-nak berriro emanaz.

ILKETAK

Epailak 24 zitala, Jaunak eraman digu beregana, Garbizu-tar Jesus, lagun jator eta onean gutxi bezelakoa. Kristau eta euskotar zintzoa ezpa-rik gabe. Ala ikusi zan bere gogo aldeko eliz-otoietan, ta gorputz-ilkoren eramanketan.

Bere alargun, Brigida Azkue, eta bere seme alaba danori, eta batez ere, Zeruko Argia onen alde ainbeste lan egitan ari zeran Pedro Mari, Os-karbi-ko abeslari zeran orri, zuen atsekabe orretan lagun nautze.

Jaunak eraman digu baita ere, Kandelaria Lizarazu anderea, 80 urte zi-tuala Errenderin, Zerupe-tar Garbiñe, neskatz gaztea; onen ama eta bere enaieri, artu dezatela nere agur samiañ.

GOROSTI

AMEZKETA

Ba dira gauzak, alegin guztiak egin arren, ondo ta egoki irten di-tezen, gaizki ateratzen diranak, borondate obenarekin egin arren, zirkunstantzi askorengatik ez dira batek nai litukean bezela atera-tzen.

Bañan beste batzuetan ba-diru-di egiñakak egiten dirala gauzak oker atera ditezten. Benetan min-garria da guretzet gauz auek ager-tu bear izatea, bañan egia ta zu-zentasuna maite ba-ditugu beartuak gaude jokabide kaxkarrek ere ager-tzea.

Orain dala zazpi edo zortzi urte, ill-erri do kanpo-santu berria era-tu zan, leengoa txikitxo gertatu zalako.

Pertsona konkretu baten intere-sak defenditze arren, ill-erri edo kanpo-santutako prestatzen etzan lur batean eratu zan, nun nai ar-kaitza arkitzen zan lurran, ta ori ondo zekiten lurra saldu zuanak ta edurra erosi zuten erriko agintariak, ta orain gertatzen dana da arkaitz tokia dalako, lur zati aundi batek ez duela serbitzen il-dakoa lurperatzeko.

Jaunak...! erria'ren interesak orrela serbitzen al-dira? erru gu-txigo duten pranko, ikusten ditu-gu salatuak eta epaituak izaten.

Gertakizunak epaitu nai ditugu-nean egokia izaten da, denbora al-ditxo batean ixillik eta pakean ego-tea, gero neurri ebean neurtuak izateko.

Igaro dan garizuman, izan da ixkanbilla ugari; mixioak, gazteak-apaizak eta abar dirala ta ez dira-la, azkenik garbi ikusi deguna da, agintzen dutenak, berdin apaizak, dutela indarra, ta indar ori ez dala beti lagun-urkoaren bagiramenean erabiltzen.

Gure erriko gazteak akatsak izan go dituzte noski, nork ukatu? jeta akats oiek zuzentzen saiatu bearko dute. Bañan gazte oiek eskatzen dutenean, gogo-jardun edo ejer-jizioak alkar-izketakin osatuak izan bear dutela, zergatik ez, ontzat eman? ze arrazoi dago ukatzeko? Eliza danok osatzen degunez ez al da bidezkoa danon artean eratuak izatea? Asi gaitezen buruarekin pentsatzen.

Oargi'ko biltokian gazteak eratu-ta iru eguneko gogo-jardun edo ejer-jizioak izan ditugu aste Santua-ren barruan. Tokia txikia gertatu zan ainbeste jende barruan artez-ko, guztientzat atsegingarriak izan ziran itzaldi ta ondorengo alkar-izketak. Onek agortzen digu gaztea ren iritziak ez dirala ain gaizki ar-tuak erria'ren barruan.

Benetan atsegingarria izan zaigu TXINDOKI'TAR deritzaion aren berri-xorta, asko poztu gaitu beste Amezketa berri-emallea izateak. AITOR'ENAK eskatzen dizu, sarri-tan agertzeko zure izen ori, askoz egokiagoa baita, erriko berri ta ara-zoak bi pertson edo saill ez berdi-ñak agertuak eta neurtuak izatea. Aurrera TXINDOKI'TAR!

Udaberri'aren antz aundirik ez dauka egun auetako egoaldia, ala ta guztiz ere gure artzaiak ba-dijo-az Aralar mendira, gure naia berri-ro ez itzultzea da, ori baita udabe-rr'i'aren señaierik garbiena.

AITOR'ENAK

Bodegón

Alejandro

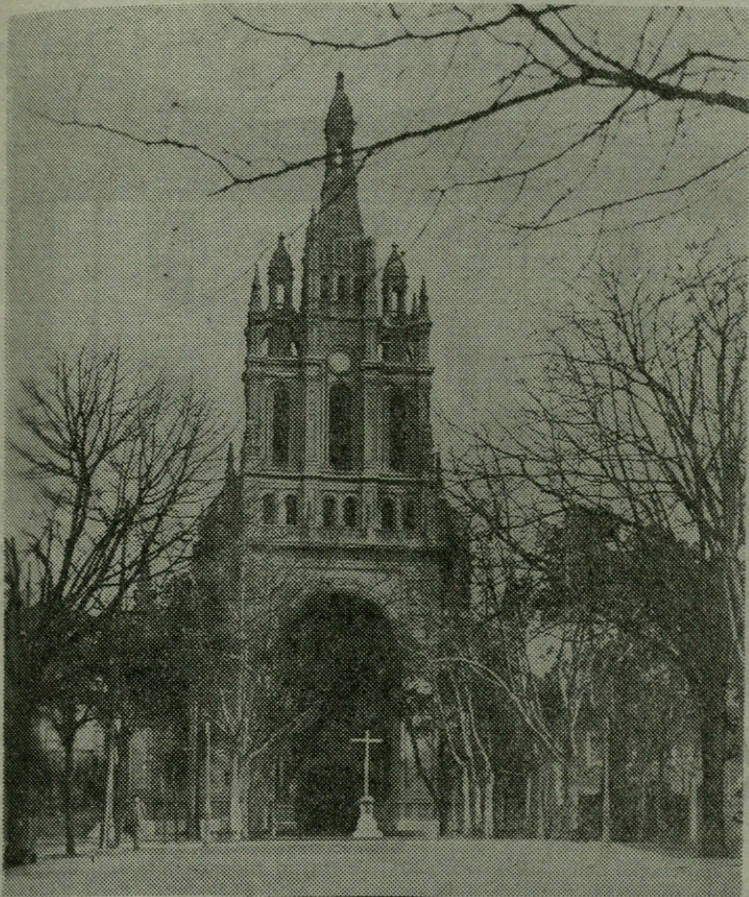
Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten, bein ezagutzen dutenak zintzo dakite aruntz joaten. Nai dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edafjen, oberik ezin arki diteke merke ta ondo ematen.

Fermín Calbetón, 4

DONOSTIA

BIZKAIA

BILBO HANDIA

Hara hemen Bilbo Handian emongo dirazan euskerazko mezak: Jai bezperatan: 6'tan Indautxu'ko Karmen eleizan.

6,30'tan Iralabarri'ko Aita Prantziskotarretan.

8'tan Zurbarango Aita Sakramentinoetan.

Igande ta jailetan:

7'tan Erandio'ko Santa Maria eleizan.

8,30'tan Ariz'ko Nieves-Edurne eleizan.

9'tan Begoña'ko Karmelen.

9'tan Uribarri'ko Anejan (Sagrada Familia)

10'tan Getxo'ko Santa Marian.

10,30'tan Deusto'ko Aita Pasionistetan.

11'tan Begoña-azpi'ko eleizan.

11'tan Deusto'ko San Pedro eleizan

11'tan Algorta'ko Aita Trinitarioetan.

11,30'tan San Anton eleizan.

12'tan Astrabudua'ko San Lorenzo eleizan.

13'tan Erandio'ko San Agustin eleizan.

8'tan (arratsaldean) Corpus Christi eleizan (Indautxu).

Gure txalo beroenak eleiz honeitako abade ta prailleai. Baiña utsune mingarri batzuk ikusten doguz oraindik: Begoña'ko Basilika, Bilbo'ko Katedrala ta praille batzuren eleizak (jesuitak, Kaputxinoak, Eskolapioak, Agustinoak, Salesianoak, Corazon de Maria ta monja guztien eleizak), baita beste parroki batzuk, batez be Abando'n.

Begoña-ko Andra Mariaren Basilikan urte osoan elizkizun bat bez euskeraz. Noiz arte holan?

BALMASEDA

Amorrai-zale txapeladuna

Pelix Billate degu gizon au, amorrai zale purrukatua. Berak irabazi berri du Bizkai-ko III-garren Amorra i-Txapelketa. Balmaseda-ko uria in egin zuten txapelketa au. Bi kilo t'erdiko amorraia arrapatu zuan Pelix Billate-k.

José Lizaso Bar Landeta

Zer nai, artatik erruz ba-dezu edanetan da janetan, ostatu onen sona zabaldu zaigu alderdi danetan. Zure zai beti zabalik dago; ez da trabarik atetan, gorputza premiz dezun guzian sartu zaitea Landeta'n.

AZPEITI, LANDETA.

Urrutizkiña: 81-13-11

GALDAKAO

Bengoetxe'ko jaiak:

Ill onen 30'gn.da Orrilla'n bat eta bi'garrenan ospatuko dabez bengoetxetar da inguruko auzo-jaiak, Langille Joseba Deuna, auzotegi'ko Jabolia goralduetako asmoz. Bengoetxetarrak beti euki dabe zerbait berezitasun, bai izkeran, euzkeraz, da bai euren eginkizunetan, beste galdakao-tarrok biarbada euki eztoguna eta, orain be euren auzo jaiak ezaubide berezia emon gura-dautsie beste auzotegiak egin eztabenlako jai bikain bat gertuaz. Ortarako, bizkor dabiliz neska ta mutil gertu daben batzorde bitartez gertakizunak egiten.

Jai orreik dirala-ta egonak dira gurekin neskatilla bixkor lirain bi, —jakinarazoteko euraeen asmuak: —«Basa-jaun», jakin biar dozu, ZERUKO ARGIA'n zerbait esan nai ba'dozu, geure auzojaietan euzko jai bat gertua daukagula beste erri-jai askoren tartian.

—Bai, badakit Langille Joseba Deuna ospatutako jai politak gertuak dozubesan, zein egunetan, zein tokitan da zetariko euzko jai izango da bera?

—Jaiak gure eleizatxu barruti guztiko auzunetan. Urreta-bekoa, Zuazo-aurre ta Bengoetxe'n, jaiña, izango dira, baiña, euzko jai Orrilla edo Mayetza'n batian. arratsaldeko bostak inguruan Bengoetxe'ko enperantza edo plazan izango da; eta, bertan alde artuko daben euzkel abeslariak Idiri'tar Maite, Egurrola'tar Biktor, Olanga'tar Joseba-Miren, taldeak; Betialai, Zintzuak, Oñarriak eta abar da abar.

—Orreik abeslari guztijok etorritia lotutzen ba'dezube, entzungo degu euzkel abesti goxorik asko Orrilla'ren bat'ean Bengoetxe'ko auzunen.

—Alegin guztijak egingo deguz abeslari orreik ta beste zerbait geiago be Bengoetxen entzun daiten gure euskera maitagarrian; txonintza edo sermoi euzkerazkuak eta bai beste eleizkizun bikain batzuk be.

Neskatilla euzkeltzale zintzuak! ardurabarik egon guk ZERUKO ARGIA'ren bitartez egin aal ba' dogu pozik idatziko dogu ta.

NONOR'RI:

Z. ARGIA'n 319'gn. zenbakian argitaldu zan erri ontako euzkel idaztixu bat, Bengoetxe auzotegiko euzko-jai dala-ta. Eztago esan biarrik nirea eztan euzkel lan gustijak lez, ze ikusiten dodalako errian beste euzkel idazleren bat be ba' dogula; baiña mesedez, erri ontatik zebait euskeraz idatziten dabena, naiz errikua izan edo ez, izenpetu daiea beren izenez edo izenordez niretzakotzat artu eztaien gure irakurliak. Arren.

EZKONGEI AGURRA:

Illa onen 13'gn. eukin eban ezkongei agurra Larrauri eta Beitia'tar Begotxu neskatil mendizale lirainak, beren amar edo amabi lagun tartian. Eta, orretarako etzeben asmu egokiagorik izan, jai ori ospatutzeko aurreko egunian, larunbata arratsaldian Ganguren mendigoizaliak Gorbea'n daukon estalpe edo refugiora juatia baiña, bertan gaba igaruz ezkongai-agurra ospatutzeko. Jakiña, gustiz alai ta zoriontsu ospatu ei-ebe, jatezerik onenan baiña askotzaz obeto. Zorionak Begotxu.

Basa-jaun

ARABA

GAZTEIZ

PURDENTZIO DEUNA

Euskal-Erria'n jai edo bizi geranok, nork geiago nork gutxiago, badugu Purdentzio Gotzai Deuna izan zanaren ezagutza ta berriren bat edo beste; eta batez ere, antzin-antziñetik beren Zaindari edo Patroia bezela autatu duten gure lurraldeetako erri ta errixa oietako batzuek. Baiña alan da guztiz ere, or nunbaiteko besteren baten oroimenean argi pixka bat egitearren, Purdentzio Apezpiku Deunaren bizitzari buruz zertxobait aipatu ta azaltzea egoki aurkitzen dugu, Araba'ko Zaindaria dala, gogoan arturik batez ere.

PURDENTZIO DEUNAREN
BIZITZA

Gazteiz'ko inguruetan dauden errixa askoren arteko bat, Armentia euskal-izenaz ezagutzen duguna, antziñako beste aspaldietan gaur baiña aundiagoa omen zan, eta Gazteiz'tik bost kilometroa aurkitzen zan. Ala ere, gure egunetan Gazteiz'ekin ia batuta dagoela esan ditek. Eta Armentia errixa onetan Purdentzio Deunak lenengo aldiz argia ikusi zuen.

Bere gurasoak kristau-sifismean azia, oraindik gaztetxo izanik bere barnean sartu zan, sakon-sakonkiro, Jainkoa'ren dela; eta bizi-bizia bere baitan agertu ere. Geroztik donetasun-egarri bizi-biziak bere bizitza oso-osorik bete zuen.

Amabost urteko gaztetxo zan, Purdentzio gure mutilla bere etxetik irten zanean. Erriz-erri ibilli zan, Errioxa ta Bureba eskualdeetan barna, Kristo'ren berri-ona zabaltzen. Orrelaz ibillia zala, Soria'ko lurraldean sartu zan; eta Duero ibai-ertzean Saturio Deuna aurkitu zuen.

Saturio Deuna mendi-lekaro batean eremutur bezela bizi zan, eta gure Purdentzio gazte arentzat izan bere maixu aundia.

Mendi-lekaro artan biok elkarrekin zazpi urte bete egin zituzten, beti otoitz beroetan, beti nekealdi edo penitentzi garratzetan, beren gogoak edo izpirituak gero ta geiag garbitzeko, eta donetasun-bidean tinko ta zuzenki jarraitzeko.

Urteak joan eta urteak etorri. Saturio urte askotan sartua zanean, Jainkoa'k Saturio eremutur benegarriari ots-egin zion, Bere aldamenera joan zedin.

Saturio Deuna bein ildakoan, gure Purdentzio'k lekaro aren barkartasuna utzi zuen; Jainkoak berri deitua zalarik. Eta Kalagorri'ko bidea arturik, ara joaten abiatu zan, kristau-fedea ta onen eragintasun osasungarria zabaltzeko. Kalagorri'ko ziñausle ta ziñisgabekoan artean lan onuragarria egin zuen. Baiña azkenez, kalagorritarren artean irabazitako ospe onetik igeska, Tarazona'ra jo zuen.

PURDENTZIO DEUNAREN EGUNA

Jorraillaren 28'ngo egunean, —Purdentzio Deunaren eguna—, Araba'k jai egiten du bere Zaindariaren omenez ta goratzarrez. Eta aspaldi-aspalditik Araba osoan Purdentzio Deunaren omenezko jaiera gogo beroz gordetzen eta ospatzen dute arabarrok.

Aurten ere beste urtetan bezela Armentia'runtz joaten abiatuko dira millaka ta millaka arabarrak, an, Armentia'ko parrokiaren emango diran elizkizunetan parte bizi artzeko, Araba'ko Zaindari aundia dan Purdentzio Deunari eskari bereziak egiteko. Egun egokia, bada, aukeran dugu arabarrok, Purdentzio Deuna gure Zaindariari gure Erri'arentzako pakea eskatzeko. Ben-Benetako maitasunetik eta zuzentzatik sortzen dan pakea. Euskal-Erri osoak bear eta billatzen duen pakea.

an beste ainbeste arimaen alde egiteko.

Urte gutxi buruan, Purdentzio Tarazona'ko Gotzai edo Apezpiku egin zuten; eta Tarazona'in bertan bere bizitzaren urteak bukatu zituen, pakea, maitasuna ta barkapena toki ta leku guztietara beti eraman eta zabaldu-ondoren.

Orra or, bada, Purdentzio Deunaren bizitza aundi-aundika azalduta. Armentia'n jaiola, arabarra zan; eta arabarra zan aldetik, uskotarra ere.

Bestalde, bere garai aietako Araba osoan euskeraz parra-parra egiten zan. Beraz, ez dago zalantzarik ortan, Purdentzio Deuna bere jatorrizko mintzoeraz euskalduna zala baleztu ta esan ahal-izateko.

«PAKE-AINGERUA»

Armentia'ko Purdentzio Deunak gizasemeen arimaetan Kristo'ren erregetza zabaltzeko, lendabizi zuzentasunean sendotutako pakea billatu ta eratu oi zuen. Gizasemeen artean maitasunean sendotutako zuzentza edo justizia zabaltzen zuen. Eta guzti orren ondorioz, egizko pake ta zuzentzatik zerion, ugariki, biottz osoko barkapena ere. Orretxegaitik, Purdentzio Deunari deitzen zioten, bere garai aietan, «Pake-Aingerua»; eta gaurko egunetan ere Armentia'ko Purdentzio zoriontsuaren ereduak balio du guretzat, ben-benetako pakea billatzen dugunontzat.

Izkillu edo armetan sendotzen dan pakea, ori ez da pakea. Indarkerietan sendotzen dan pakea, ezin ditek sekula ere pakea. Zuzengabekieretan sendotzen dan pakea, ezin artu ditek pakea bezela, gezurrik agirierna dalako.

Ben-benetako pakea izateko, onek maitasuna artu bear du ofarritzat, ez gorrotoa. Ben-benetako pakeaz mintzatu ahal-izateko, lendabizi zuzentza edo justizia bere osotasun guztian agertu bear da. Eta zuzentzaren eta maitasunaren osotasunean aurkitu ahal-izango dugu ben-benetako pakea. Armentia'ko Purdentzio Deunak gizaseme guztien biotzetan jartzen zuen pakea, elegia.

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko aziyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-trenak ta abar

Torelavega'ko Perira joan
etorriak.

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón, Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alicante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería'ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

JAI - EGITARAUUA

Jorraillak, 30.

Arrats-aldeko 7^a ta erdietan; Erriko txistulari taldeak, erraldoi ta buru-aundi sallarekin, biribilketa ariñen bitartez, alaituko dituzte, erriko kale ta txokoak.

Gabeko 10ª etan; "Eslesa" Antzokian, eres-musika jai-aldia, eres-berrien eritlariak tarte dirala. Ordu berean, dantza aldiak, "RITMO Y MELODIA" soñulari.

Maiatza'k 1.

Goizeko 8^a ta erdietan; Legazpi'ko, 35ª garren txirrindulari leiketa; Euskal erriko garai-ikurrerako balioko du; 12^a ta laurdenetan bukuera emana.

Arrats-aldeko 4^a ta laurdenetan; Ostikolarien jokaldi ikusgarria; Donostiko "Real" a. ta Eibar'ko eki-poen artean. 6ª etan; Umeen tanborrada, gudi apañak eta, antziñako oituren ezaugarriak jantzitako aur taldeak lagundurik.

10^a ta erdietan; Erriko pelotalekuan; Pelotalekuan, gau-jai berezia "Alaska" ereslari aipatuene soñu gozoz alaitua.

Maiatza'k 2. Umeen eguna.

10ª etan; Erraldoi ta buru-aundi sallan kale gira. 11ª etan; Artzai-onaren ikastetxeko bolatokian, erritar bolarien saioak asiko dira; 12^a ta erdietan pelotalekuan, aurrenentzako jai-aldi berezia; Bilbao'ko Kape anai parre eraingille aipatuak alaituko dituzte, txiki ta aundiak. 3^a ta erdietan; URTAZAR landan, KATAGORRI elkartekoen Plater tiro saioa. Gabeko 12ª etan; Elkartetako Danborrada nagusia. Jaietako Erregiña ta laguntzalle neskatz liranak, gudi apañean onren dituztela.

Maiatza'k 3. GURUTZE DEUNAREN EGUNA.

9ª etan; Goiz eresiak, txistulari taldeen esku. 10ª etan; Eres-batzaren biribilketa. 11ª etan; MEZA NAGUSI OSPETSUA. Ondoren, Itxaropena neska-mutill dantzarien saio politak. 12^a ak eta iru laurdenetan; Erriko eres-batzaren, eres-aldi aipatua. 4^a ta erdietan; Pelota joka-aldiak. 6^a etan; Mondragoi'ko Eres-batzaren sarrera, kalegira alaiak jouz. 11^a etan; Suzko txirringa ikusgarriak erreko dira.

Maiatza'k 4. Txistularien goiz eresiak; Eres-batzaren kalegirak, eguneroko orduetan. 11ª etan; Artzai-Onaren, bolatokian; Erri-aldeko bolarien saio nagusia. 12ª etan; "Eslesa antzokian; Eres-jai aldia, erritar, Alaitasuna rondalla, Itxaropen irukoitz, Zaigor irukoitz, "Los Babis" taldea, ta, soñulari gaztek, izango dira, erria atseginduko dutenak. 3^a ta erdietan; Urtazar'en; Erri-aldeko plater tiro saioak. 4^a ta erdietan; Pelota jokaldiak.

Maiatza'k 10. Gabeko 10^a ta erdietan; Ukabikarien jokaldiak.

Maiatza'k 11. Txistulari ta Eres-batzaren goiz eresiak. 10ª etan; Gurutz Deunaren, Miran-Olara itxulpena, erriko aur neska-mutill guziak lagunduz, era berean gazteen Meza ospatuko da; Ondoren, antziñako erara ola-gizonen lan saiak.

Aitatu ditugun, zazpi egun aue-tako arrats, ta gau, gaztediak izango du aspertu arte nun dantzatu, eres-batz, ta eres-talde aipatu oiek eraginda.

Ez ikaratu gazte. Belarriak sortu, ta, anka-ezurrak gogortzeko ainbat izango dala esango nuke.

AN-ZAN

AGURRA

Gurutze Santuaren omenez ospatzen ditugun jai nagusiak, atsegiñez igarotzera zatozten, bizibidearen eragiñez erbestertatuak zeraten, Legazpiar anai-arreba, ta bertaratzen zeraten atzerritar maite, besarkada estu batean bildurik, agur biotzkorra luzatzea di-jokigiu amets.

Urte osoan igaro ditugun neke-lanen zama astuna, egun alai auetarako txokoratu dezagun. Barne muñetaraño nabaitzen degun, Gurutze Santuarenganako zaletasuna, irripar goxoz kutsatu, ta, senitarte ja-torrean bateratzea gure zoria.

Atsedan aldi laburra, noski, jai auek eskeintzen digutena, urte luzearen buru auste oiek uxatzeko. Lan tokietako tresna izugarri oien daunbatekoak ezurre-taraño sartuak bai ditugu, orregatik, saia geitezen atsedan-aldi labur au barrendik ausnartzen, gure gorputz ta zentzunak azkortuaz.

Gurutz miraritsuaren omenez ospatuko diran ele-izkizun aipatuak, mami sakona izan oi dute, mami au milizkatzen dakitenentzat, ta gañerako jolasketa, soñu, dantza, ta, abar, poz eta alaitasunez igarotzea opa dizute, ZERUKO ARGÍ dizdirakor onen bitartez, guziok senitar artzen zaituzten, da, biotzez zorian agurra eskeintzen dizuten.

ARGI-ZALE

JAKINTZA-GIROA

TOKI-ALAY

BAR

MOKAUKO PARTIKULARRAK

Urrutizkiña: 87 80 46

LEGAZPIA

TXOKO

BAR

JAI ZORIONTSUAK OPA DIZKIZUE

— LEGAZPIA —

Vergara BODEGA

ARDO TA EDARI OTZETAN PRIMERAKOAK

KYNS-EN SALTZALLE BAKARRAK

Urrutizkiña: 87 80 65

LEGAZPIA

«Caribe» Akeitetxea'k

JAI ZORIONTSUAK opa dizkizue.

Urrutizkiña: 87 89 89

LEGAZPIA

Udal-etxeko idatz altzorreen, arkitzen diran jakin gaiak diotenez, atzerakada geiegririk gabe, konturatu gero, gaur egun daukagun ikas gogo bizi au, ez dala legazpiarren artean, antziñ-antziñakoa.

Emeretzigarren gizaldi aseran, erri onek 1260 biztanle inguru zituan. 615 gizonezko, ta 646 emakume. Bi ikast-etxe genituan, bat mutil-lentzat 50 ikasleekin, neskatzentzat bestea 15 ikasleekin. Eunek 5 bakarrak garai aietan ikaskizunak egiten zituztenak.

Ona emen garbiro, antziñako emakumeak jakintza kezkarik etzutea.

Gaur eguneko giroan jarri gaitzen. 9.000 biztanle, gutxi gora-bera 1520 ikast-aroko gazteak, 660 mutill, da 674 neskatz, beste 180 aur-eskoletako umetxoekin osatuak, 40 ikas-gelatan banatuak daude.

Aro onetako gaztedia, dena eskolatua dagola esanbear. Onekin ez det esan nai, Legazpi'k ez daukala jakintzaren arazorik. Aur-eskoletako in badauka zertaz kezkatu, ez bai dira aski orientzako gertaturik dauden gelak. Baita 6 urtetik 9^a bitartekoetan ere, baditu geiegrizko ikasleak dituzten gelak, gai oni buruz, erabakiak artuak daude. Latxartegi'ko lurretan jasotzen ari dira ikast-etxe berri bikain bat, la-

saitasun bidezko bitartez, ikaskizunak egin al izateko. Aur-eskoletaz ere badira asmoak, gela ugariak gertatzeko, egiten ari diran auzo-une barrietara zabaldiaz.

Esan genezake, bigarren ikast-aoran ditugula arazorik estuenak. 6ª tik 9 urtera bitarteko ikasle gei-entsuenak, Laterri ikas t-etxetan banatuak daude, baña, batxiller ikast-arorik ez dute. Ortarako ikast-etxe berezietara aldatu be-rra dute. Arazo onen erabakia, Artzai-Onaren ikast-etxeak ematen die mutilai. Auetatik oso gutxi dira bigarren mallako ikast-aro gabe geratzen diranak.

Ez ordea neskatzak. Auen artean atzerapen nabarmena degu berriro, eunek 50 inguru iristen, ikaskizun oiek egitera. Ez bai dute bear ainbat erreztasun oratarako. Sendiko Guraso elkarteak antolatutako (Santa Kruz,) ikast-etxean zuten aurrenengo aukera. Ondoren Zumarraga, Urretxu, ta Legazpi. batasunean altxatu zuten, Araudi-ikast-etxea, beste talde bat dijoana. Arazo onatik askatuko duan osagarria; Etxeberritar Patrizio ja-un, ta sendiari esker, Goenaga lurretan jaso duten, neskatzendako bigarren mallako ikast-etxe nagusiak eskeñiko du.

Bizibide mallako ikaskizunari buruz. Emen ere, neskatzak oztopo aundien aurrean arkitzen dira, inguruan nun ikasirik ez dutelako. Oso-osoan langille erri dan Legazpin gutxi bai dezakete, erbesteko ikast-aoraren ordainketari erant-zun. Mutile aldetik, erreztasun gei-ago degu, Zumarraga'ko «Escuela Profesional» Legazpi, deritzaione-an, al dute langetietarako bearrezko diran ainbat bizi-bidetaz ja-betu.

Ara emen laburkiro, Legazpi irakaskintza arloan dituen kezka batzuek adierazi.

Kezka denak bulartzeko, arazo au bere gain duan batzordeakin, erri osoak bat egin dezagun. Batasune-an bai dago indarra.

Erritar batek

Ordulari, Bitxitegi

«ARSUAGA»

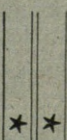
Esku-erakutsitarako salgaiak: Erlojuak, esku-muturrekoak, kateak eta abar...

General Mola, 13

Urrutizkiña 87 80 40

LEGAZPIA

“ZORROTZ” BURNI-LANAK

— LEGAZPIA —

Burni-lantegietako labain zapal eta biurriak. Berdin Zurgintzarako, pa-peretarako, kortxo, tabaku, narru, algodoi, atxurdin eta zelulosata-rako.

Erdoitu eziñeko galtzairuzko labai-ñak, aragizale ta arakiñentzat.

Labaiñak zorrozteko berebiziko aitzo ta tresna okertuak zuzentzekoak, la-nerako alki neurtutzaileekin. Zorroz-tzu ditezke 5.000 mm. luzerako tresnategiak.

GAIA, LANGINTZA TA OTZ-BEROAR EN NEURRIA BAITUAK DAUZKAGU. Tresnaren bat akatsduna ateratzen ba-da, beste berria ematen degu aren ordain.

LEGAZPIA

GURUTZ MIRARITSUA

Urola ibai ertzean degu, MIRANDA-OLA, antziñako burni ola aipatua. 1580 garrengo Maizta'ren 3'an, ola gizon kementsuak arrats ta gau lan egin ondoren, arrigarritz sortu zitzairen mirarizko gurutz irudiaren agerpen kondairak, gizaldiak zear, urteoro aztertzen diranez, erritarren muñeta-raño sartuak ditugu, gertakizun oien gora-berak.

Beragatik, lerro auk irakurleentzat aspergarri izan ez ditezen, zeatzta-sunak alde bat utzirik, irudipeneren egoetan nijoakizute, kristauok oñari degun gurutz onenganako zaletasunak, erritarren artean dituan barrengo sus-trai izpiak arrotuaz.

Maitasun sakonean sartua degu, Miranda-Ola'ko gurutz miraritsua, ta maitasun onek eraginda, mendi tontorrek gurutz apañez ornitzeko, errian sortu diran biotzkada oroikor oien berri nai nuke azaldu laburkiro, irakurleen atsegín izango diran ustez.

KOROSTI-MENDIKO GURUTZA

Urrez apaindutako kutxan gordea degun, kutun onen zaletasuna goratu naian, gure asaba trebeak auzo-lan bidez 1900 garrengo urtean, Korosti-mendi gallurra, erdiz bera arri landuz, eta, goi-aldea burniz egindako gurutz ikusgarri bitartez jantzi zuten.

Urteak zear, ekaitzaren erasoak ondatuaz zeramakin irudi au. Baña, Gurutze Santuaren Elkartek babestuta, 1950 garrenean, au da, jaso zane-tik 50 urtera, erri osoaren laguntasunez berriztu zan, lengo burni erdoitua-ren orde, Ola nagusi jaunak oparo eskeñi zuten altzairu dizdiratsuakin egin-dako goi-aldea ezarri zitzaion.

Erritar, sendiko buru ziran guztien izen-abizenak, gordeak ditu bere kolkotan, kutxatilla batean sartuta. Miranda-Olako gurutzaren ondokiñak be-re gerrian, mendizaleak muñ emateko eran, euskalerriko mendi geieneta-tik ikusten dan, eta inguruko ainbat erri, beso zabal, babesten dituan gu-rutze mardula.

AIZELEKU-KO GURUTZA

Oraindik urte gutxi dala, izen onekin ezagutzen dan mendi tontorrean, tinkatu zan beste gurutzatxo polit bat.

Aundia izan ez arren, xotilla au ere, korostikoaren antz irudi berdiñe-koa, erdoiak jotzen ez duan altzairu dizdirakorraz egiña. Nun arkitu geneza-ke, zerutik urbill dauden mendi tontorrek baño toki egokiagorik, gure elburu degun Kristo'ri, bere ikurriñak eskeintzeko?

Ona emen, Legazpi, txokoan Miranda-Ola, sort-aldean Aize-laku, ta sark-aldean Korosti-Mendi'ko gurutzaz inguratua.

ANDUEZA TAR BITOR

ERRI BATEN PROBLEMA

Gure eskola urtehetan, problema, gauza bakarra zan guretzat. Ale-gia, atzamarretan kare zatizka ge-nuelarik litxik ulertzen ez, eta es-katzen zigutena zenbari batzuen bidez, pizarran garbiro azaltzea. Guk behintzat oni bakarrik deitzen genion.

Ala ere, aitatuak olbora utziaz, gure gaztehetzaz mintza nahi det, gañetiko problemarik estuena au-xen dala iduritzen zait eta. Bai, berriz kutsutua daukagu. Ondore beltzak dakarkigun gaitzak, ahin zuzen.

Denok dakigu erri baten geroa gaztehen eskuetan dagoana. Gaur nolako gaztedia, alako giza molde-a biar. Eta zer zaikera artuaz doaz gaur gure gazteak? Erri-giro ja-torrean?

Izan ere ezta arritzeko, gure gaz-teak erren egitea. Telebista, egun-kari, ta besteko bizi-molde nasai ta eroso, oztoporik gabeko bidea, betaurrean jartzen zahie. Areago, industri-erri bada. Bazter askota-kook pillatze onek, nahaste baten barruan sartzen digu gaztedia, ta astearen sei egunak lanpetuak, aul-duak, dituztelarik, erri-usai mardu-len orde kedarra usai mikotzaka-na ezi dira, ta zazpigarrena erri-girojatorrari lokarrituak, dantza, jolas, eta alaitasunez atsedendu de-zaketenean, errian bakartasun triste bat nabari da. Gaitza emen dago. Erri-girorik eza.

Eta giroa zuek gazteok, zuek ja-

erri beharreko dezute, nahiz txuri edo beltz izan, nahiz astun dela, nahiz arin, zuek sortu bearko. Zu-ek, eta zuentzat. Onen ezak ikus-tarazten digu zorigaitzik illunena. Jaihegunarekin bazoazte nora-ara, trenak, autobus ta taxiak bete-be-tean, erria lekaro itxuaren gisa utzirik.

Zerbait?...

Alkar izketa zuzen bat bide degu-larik, gaitz onentzat osabidea billa-tu beharko degu, ta, aurrena gaz-tediak zer behar duen jakin, eta, sartu ditzagun giza-mahillara, gure eza osatu bearko duten alkian, exe-ri ditezela biar-etzirako.

Aurrena, bana-banaka gaztearen bizi-maña edo pentsatzea ezagutu behar genduke, joraketan asi au-rretik, obe zaintxaharrak nundik-nora doazen ikusi.

Ondoren, asi gindezke, erri-agin-

tariak buru diralarik, pamiliko bu-ruak, eliz-gizon, kultura elkarte, ta itz batean, erri osoa, denon egite-koa degu-ta. Ez gaitzen ariñak izan, geroa ikusi ordua degu nos-ki, ta gaitza sasoiz ezpaltzen ez ba-degu, zertarako erriaren azitzea, bizi-toki berriak edo, kulturaren aurreratzeak? Ondorengo belaunak ostalari baño errian eztira izan-go-ta...

Esate baterako, fuboleko, ekipoak aurrera irten dezan, zer ez degu egiten? Eta jolas utserako bakarrik degun taldetxo batengatik ezur ta mami bagabiltz, ez ote du gure gaz-te-sail ugariak aukeratu ahinbat ga-rrantzi?

Txingarra sutua daukagu. orain indartzea dagokio, ta indartuaz su orrek ea kontzientzia noizpaitere kiskaltzen digun

M. UGARTE

"Izarra" Akeitetxea

MOKAU BEREZ - BEREZKOAK

Urrutizkiña 878295

Liberación,2

—LEGAZPIA—

**INDUSTRI
MISHUSTI
BAR**

JAI ZORIONTSUAK OPA DIZKIZUE

Urrutizkiña: 87 89 89

LEGAZPIA

ERRI - LAN DIRUETXEA

Caja Laboral Popular

«Langilleen diru - etxea»

Zuretzako dauzkagu:

ELKARTASUN - LAGUNTZAK

KORRITURIK ONENAK

ILLEROKO SARIAK - AURRELARIAK ARTUEMANA
DIRU-BURUZPIDETAN

—LEGAZPIA—

JOSE MARIA BEREZIARTU

BURNIZKO ERREDIZAK AKEITETXE, BAR ETA JATETXETAKO
ETXE - GAIÑETARAKO EGOKIAK

Urrutizkiña: 87 80 24

—LEGAZPIA—

PATRIZIO ELORTZA, S. A.

PAPERGINTZA ETA INDUSTRIRAKO

IRAGAZKIAK.

Urrutizkiña: 87 82 40

—LEGAZPIA—

Electro - Magneto Langintzak

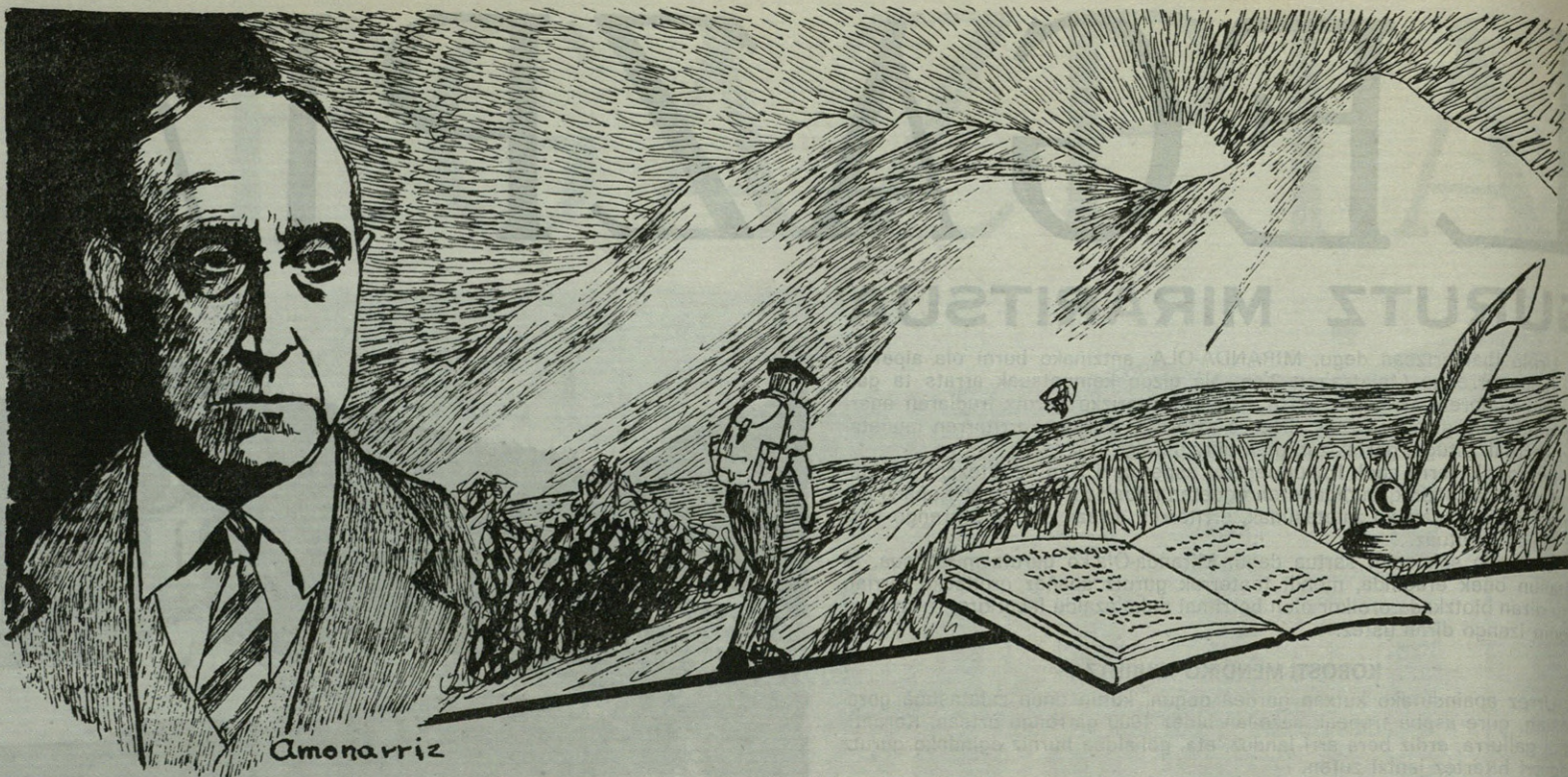
INDUSTRIRAKO LABEAK (ELEKTRIKAZ, FUEL - OILLEZKOAK ETA GASEZKOAK), BEROTZEKO EDOZEIN
LANETARAKO

★

LEGAZPIA

EMETERIO ARRESE-RI GORASARREA (II)

Mendi- zaleen olerkaria

Amonarritz

«UXOLA»k

MENDIGOIZALE ZINTZOAREN
AITORKETA

Oraindik gazte, ondo ezagutzeko zegoan mundua eta munduko pertsonak. Oraindik, mendia eskolako lagun bat bezela zuen: lagun jostalaria. Geroxeago urte mordoxka batek erakutsita etorriko zan mendira, eskolako lagun zintzo ura biltzera, bere penak esatera lagun

eta gizon aundi bati esaten zaizkion erara esatera eta adiskide leial eta zuzenzale bati aitortuaz biotzaren eta gogoaren baretasuna arkitzera.

Bai! gazte da oraindik eta alaz guztiz ere dagoneko maite ditu mendiak bere amaren laister-urren goz. Eta Amerike, tara lur berriak ikustera dijoanean, eta azken agurka —amaren besoetan malkoetan lertu baño lenago— tontorrak eta mendiak izango ditu aurren-aurretik bere agurrean:

«Agur tontorrak! Azur zelayak!
Agur baso gereitsuak!
Baserri txuri, ola-zar maite
ibai t'erreka zuloak!
Agur amatxo! Eutsi lepotik!
Estutu ongi besuak!
Nere ezpañetan lertu bitez gaur
dariyoskatzun malkoak!».

Amerike tan dago. Ez zaizkio gauzak bere gogora atera. Ba-du zer pentsatu, ba-du errimiña edo mendi-miña, obetogo esateko bere mendietaruntz ditu bere pentsamen eta olerkiak. Nolzaz aaztu ditzazke ain errex bere mendi kuttunak eta emen egin ibillera zoragarriak?

«Euskal Erria urruti dago
t'urruti gazte denbora;
oroitz maiteak, zertan zatotze
gau t'egun bere gogora?
Agur Erniyo Agur Zelatun!
Agur, agur Mandikute,
alperrik orain amets-egoak
zuengana naramate!».

Bañan —berak dion bezela—
«gau t'egun bere gogora» mendien
oriotza badatorkio ez dira alperri-
kako izango bere «amets-egoak».

Izan ametsak egintzaren egoak artzen dituztelarik, ostera bere jaio-terriruntz bultzatuko dute. Eta Tolosa' ra iritxirik eta bere mendi maiteak eta mendi auen zimurretan lore txanbeliña dagoen bezela bere erria ikusi orduko, biotza udaberrian larrosa bezela zabalduko zaio clerki xamur ontan erri, mendi eta laguntz zarren oroitz eztiz kutsututako kanta ontan:

«Ara nun dauden aristi, soro,
borda, baserri txuri-txuriak,
ibai, osin-beltz, errot, ola-zar
jauregi orma untzez josiak;
emen daude nik umetan piper
eginda, utzirik eskolaldiak
biyurrikeriaz gau-eskil arte
jolasten giñan bazter maitiak.

Udare-baratz, igari-leku,
txori-muño ta kilker kabiak.
Emen zut-zutik len bezin goitar
ikusten ditut **EUSKAL MEN-**
[DIAK

bañan nere gain amilka datoz
azperen batez oroitz guziak!».

Eta, itzulirik jaicterrira, gazte denboran bañan mendizalego egingo da. Eta bere jaio-lurra onela ikustea ez arritu:

«Tontor politez inguratua
alaitsu dago, egoki;
bere kondairen gordelaria
mendi bakoitzak dirudi».

Onetxegatik kantatzen ditu iñork
gurean kantatu ez dituan bezela
gure euskal mendiak, eta batezere
Tolosa ingurukoak:

«Uzturre mendiaren
gallurrak tontor bi
bakoitza ezifiago
eder, ikusgarri!».

Mendikute mendiarengatik «osa-
garri guziak ba-zitun noski an»,
esaten, eta jarraitzen du: «Erniyo, n
bularreko itur ugarian».

Bañan mendi oien guziengandik
Txindoki mendi nabaitzen duanean
biotz csaa bor-borka irtetzen zaio:

«Aralar, Aralar, otoi mendi!
Uda ta negu txit ernai!
gizandi jator baten antze a
goi-goien zakust erizai!».

Eta ain mendi ederra ikusita
Txindoki mendi-tantaia ain lerdin
ikusten duela, mendigoizale zintzo
bat dala aitorketa i.tetzen zaio
Txindoki mendiak berarengana jo-
aten ez dalako asarre egonik zer-
bait marmarka esaten diola iduri-
turik-edo:

«Zure gañari adoretzu muñ
ematen diot urtero,
bai bear ere **MENDIGOIZALE**
ZINTZO BAT NAIZEN EZKE-
[RO!».

Bein mendiratu, ik artzai umi-
llaren konformidadearekin lillura-
tuko da, txabola zarraren pakean
poztuko da, errekatxoan ere kan-
tari jarriko, basetako kantaik
egindako leioetatik sa.tzen dan ai-

zeak osasunduko, txantxagorriaren
txorrotzio unkigarriaz bere biotz-
miñak oroitu:

«A! —esaten dio— zenbat aldiz
[ala

jardun txit maitian
txotx baten puntan edo
arantza tartian
zaudela egon ote naiz
an aldamenian
nere penak oroitzen
zure jardunian!».

Nik nere penak —esan nai du—
neronekin eramango dizkiat. Ez
diat nai inor nere penaz minberatu
dedin. Iri, mendi, irekin aitortzen
nauk eta iri, ixilka, azaltzen dizkiat
nere biotz-oiñazeak. Ik konpreni-
tzen nauk ondoen eta ire seme di-
ran basoak, errekek eta egaztiak.
Eta barkatzen nauk, eta pozara
erakartzen nauk. Ik damaidak bi-
zitzeko itxaropen. Eta urrengo ba-
tez, eta nola ez? iregana etortzen
nauk nere mendizaleasuna eta si-
nismena aitortzera. Ire ondoan bi-
zi dek nere poza. Beti, beti men-
digoizale zintzo izango natzaikela,
zin egiten diat. I aiz eta nere biotz
erdia Ene mendi!

